

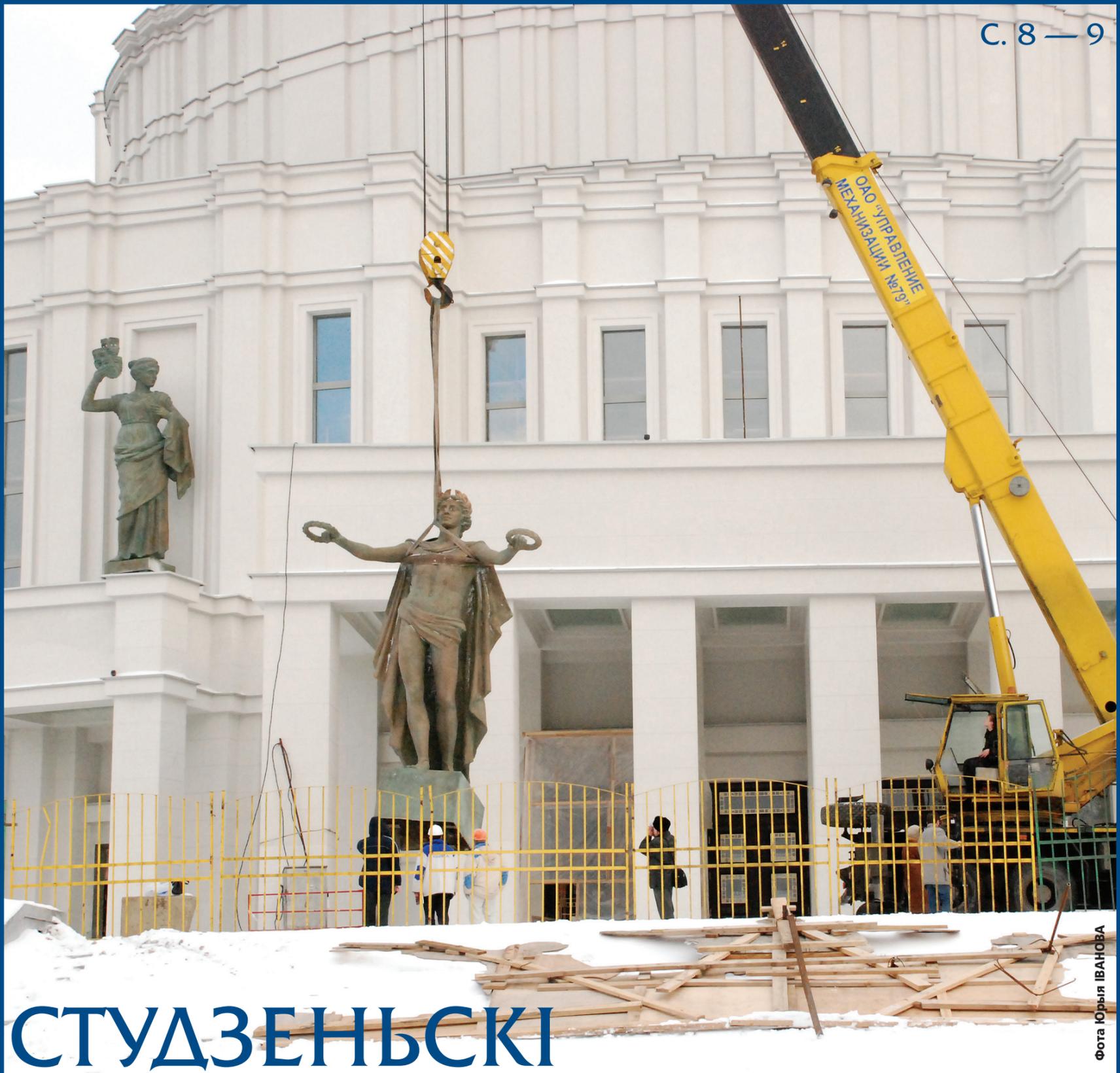

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

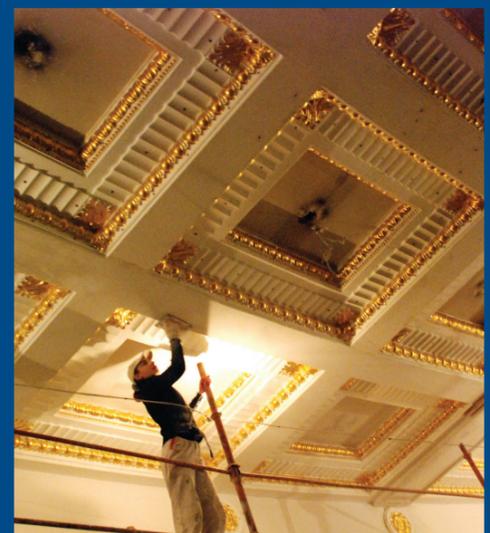
С. 8 — 9

Фота Юрыя ІВАНОВА

СТУДЗЕНЬСКІ “ДЫВЕРТЫСМЕНТ” З АПАЛОНАМ

10 студзеня мы сталі сведкамі сапраўды гістарычнага моманту. Алекуна мастацтваў Аполона ў прамым сэнсе ўзнеслі на своеасаблівы Алімп, што месціцца на архітэктурнай “кароне” нашага Вялікага тэатра оперы і балета. Зусім нямнога часу засталася да адкрыцця вядучай сцэны краіны, а таму заўсёды цікава паглядзець на спыненныя імгненні, вярнуўшыся ў, падавалася б, такое нядаўняе былое...

Практыка — на практыцы

Пастаянная камісія Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па адукацыі, культуры, навуцы і навукова-тэхнічным прагрэсе 19 студзеня мяркуе правесці на базе Нацыянальнага мастацкага музея пашыранае пасяджэнне па пытанні “Аб практыцы прымянення заканадаўства аб музеях і Музейным фондзе Рэспублікі Беларусь”.

У рамках пасяджэння маюць адбыцца сустрэча з кіраўніцтвам Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь, знаёмства з работай установы і вопытам, тэхналогіяй і ўзорамі рэстаўрацыйных і кансервацыйных работ па жывапісе, метале, дрэве, а таксама наведванне разнастайных экспазіцый і выставак музея.

Уласна на пасяджэнні Пастаяннай камісіі чакаюцца выступленні Віктара Кураша, намесніка міністра культуры Рэспублікі Беларусь, Уладзіміра Пракапцова, дырэктара музея, Уладзіміра Шчаснага, старшыні Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах UNESCO, Пасла па асобых даручэннях Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь, Зінаіды Камароўскай, старшыні савета дырэктараў рэспубліканскіх і абласных музеяў Беларусі, дырэктара Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа, Мікалая Шаўцова, старшыні Цэнтральнага камітэта Беларускага прафсаюза работнікаў культуры.

Ул. інф.

Крок да творчых змен

14 студзеня міністр культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Матвейчук і першы намеснік міністра Уладзімір Рылатка прадставілі калектыву Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы новага мастацкага кіраўніка — вядомага рэжысёра, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь Мікалая Пінігіна.

З 1998 года да апошняга часу выпускнік рэжысёрскага факультэта Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, дыпламант шматлікіх міжнародных фестываляў у Расіі, Украіне, Літве, Польшчы, Славакіі Мікалай Пінігін працаваў рэжысёрам у Санкт-

пецярбургскім Вялікім драматычным тэатры імя Таўстаногава. Як зазначыў дырэктар тэатра Мікалай Кірычэнка, прызначэнне Пінігіна — вельмі арганічны крок, бо рэжысёр добра ведае труп, знаёмы з яе творчымі здабыткамі і праблемамі.

Сапраўды, новы мастацкі кіраўнік з 1985 да сярэдзіны 1990-х гадоў быў рэжысёрам у Купалаўскім тэатры. Ды і пасля вяртаўся сюды ў якасці чарговага рэжысёра-пастаноўшчыка. Летась на першай беларускай сцэне з’явіўся яго новы спектакль “Пінская шляхта”, які адразу зрабіў фурор сярод тэатралаў сталіцы. Па словах кіраўніка літаратурна-драматычнай часткі тэатра Вадзіма Дапкю-

наса, на сходзе Уладзімір Матвейчук выказаў спадзяванне, што прыход Мікалая Пінігіна адкрые для вядучага тэатра краіны шлях да новых здзяйсненняў, творчых пошукаў, цікавых пастановак.

Мікалай Пінігін звярнуўся са словамі падзякі да народнага артыста Беларусі Валерыя Раеўскага, які больш за трыццаць гадоў займаў пасаду мастацкага кіраўніка Купалаўскага тэатра. Ён паведаміў прысутным, што менавіта Валерыя Мікалаевіч стаў для яго першым настаўнікам на рэжысёрскай ніве. Валерыя Раеўскі прадоўжыць працаваць у Купалаўскім у якасці рэжысёра-пастаноўшчыка.

Н.П.

З сябрамі на “сябрыну”

Харавая сябрына “Край яснагоры” — так прыгожа называецца дзіцяча-юнацкі музычны форум, што пройдзе ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі 18 — 20 студзеня. Назва яго невыпадкова “пазычана” з аднайменнага песеннага цыкла Эдуарда Зарыцкага на вершы Якуба Коласа.

— Дзіцячая харавая музыка беларускіх кампазітараў, — распавёў Уладзімір ЛОЙ, дырэктар Міжнароднага грамадскага харавога аб’яднання “Камертон”, мастацкі кіраўнік хору “Пунсовыя ветразі” дзіцячай музычнай школы № 2 г. Мінска, — усё яшчэ застаецца па-за ўвагай шырокай публікі. А між тым, там ёсць сапраўдныя шэдэўры! Іх папулярызаванне будзе не толькі стымуляваць дзейнасць харавых калектываў, але і заахвочваць саміх кампазітараў да стварэння новых падобных партытур.

— Звычайна такой мэце служаць конкурсы, асабліва з выкананнем абавязковых твораў.

— Наша прынычова пазіцыя — не конкурс, а менавіта фестываль. Таму і назва такая — “сябрына”, ад слова “сябраваць”, а не “спаборнічаць”. Кожны калектыв-удзельнік атрымае пасведчанне і салодкі приз — цукеркі. Дзіцячыя харавыя

калектывы параўноўваць даволі цяжка: кожны з іх працуе ў сваіх умовах, у кагосьці яны лепшыя, у кагосьці — горшыя, ды і дзеці ўвесь час змяняюцца. Цяпер час, мабыць, не самы спрыяльны для дзіцячага харавога руху, і наша задача — максімальна падтрымаць яго парасткі. У ліпені 2007 года ўтварылася наша аб’яднанне “Камертон”. Яго заснавальнікамі выступілі школьныя хоры “Пунсовыя ветразі”, якім кірую я, “Дружба” на чале з Таццянай Валашынай, “Фэст” Элы Старажук, юнацкі ансамбль “Каравэла” Мінскага палаца дзяцей і моладзі пад кіраўніцтвам Анатоля Варлахіна. А ўзначаліла нашу суполку такі званы хормайстар, як народная артыстка краіны Людміла Яфімава — мастацкі кіраўнік Дзяржаўнай харавой капэлы імя Рыгора Шырмы. І адразу лозунгам сталі словы: “Наш хор не спявае лепей за астатніх — ён спявае сёння лепей, чым учора”.

— А калі параўноўваць само ваша свята — учора, сёння, заўтра?

— Сябрына пройдзе трэці раз. Калі спачатку быў усюго адзін канцэрт, дык другі год запар іх ладзіцца па тры. Магло б быць і болей, але стрымліваюць фінансавыя пытанні: не так проста прывезці ўдзельнікаў з іншых рэгіёнаў. Тым не менш, на цяперашнім форум з’ярацца 13

хораў і 2 аркестры, якія выступяць разам з харавымі калектывамі. Мы прынычова не спяваем пад фанэграму — толькі пад жывое інструментальнае гучанне ці ўвогуле без акампанемента. Адбудзецца і прэм’ера песні: “Добры дзень, мая Айчына!” Эдуарда Зарыцкага на верш Адама Русака.

— Дык геаграфія ўдзельнікаў — адно мінчане?

— Не, на ўсіх нашых святах актыўна шчырае хор “Палескі” Ашмянскай школы-інтэрната пад кіраўніцтвам Вольгі Емяльянавай. Сёлета выступіць і народны ансамбль “Карусель” Ашмянскай дзіцячай школы мастацтваў. А ў межах філарманічнага абанемента “Нас яднае хор” мы запрашаем нават замежныя калектывы. Марым зрабіць яшчэ адзін абанемент, каб канцэрты праходзілі па нядзелях, а 14-ай гадзіне. Пры такім раскладзе Мінск змогуць наведаць нават хоры з Брэста ці Гомеля, уклаўшы сваё падарожжа ў адзін дзень. Дзесяць такіх выступленняў вельмі патрэбны! Уяўляецца, што такое для іх — выступіць на сталічнай філарманічнай сцэне? Пакуль жа — усе канцэрты сябрыны, паводле традыцыі, пачнуцца а 18-ай: каб дзеці нават з самых аддаленых мікрарэгіёнаў паспелі своечасова дабрацца дадому.

Н.Б.

Манеты з якасцю брыльянта

Чудоўным падарункам для нумізматаў да навагодніх свят стаў выпуск Нацыянальным банкам Рэспублікі Беларусь некалькіх сярэбраных і медна-нікелевых манет. У абарачэнне былі ўведзеныя памятнаыя манеты “Заказнік “Ліпчанская пушча” серыі “Заказнікі Беларусі” і “Седов” новай серыі “Парусныя караблі” наміналамі 20 і 1 рубель кожная, а “Нацыяналь-

ная акадэмія навук Беларусі. 80 год” наміналамі адпаведна 10 і 1 рубель.

На прырэднім баку ўсіх манет уверсе змешчана рэльефная выява Дзяржаўнага герба і па крузе — надпіс: “Рэспубліка Беларусь”. На манеце, прысвечанай Ліпчанскай пушчы, можна ўбачыць выяву квітнеючай расліны з надпісам “Лілея кучаравая” на аверсе, а на фоне фрагмента ракі і берага — рэльефную выяву звычайнага зімародка, які сядзіць на галіцы, а таксама адлюстраванне традыцыйнага беларускага арнаменту, што сімвалізуе жыццё, на рэверсе. На манеце з серыі “Парусныя караблі” — стылізаваная выява ружы вятроў з нанесенай на ёй галаграмай на фоне навігацыйнай марской карты — на пры-

рэднім баку і самы вялікі і хуткасны паруснік свету “Седов” на фоне марскога пейзажу — на адваротным. На манеце, прысвечанай юбілею вядучай навуковай установы краіны, змешчана стылізаваная выява зямнога шара і ліній, што сімвалізуюць навуковую думку, на аверсе, а таксама выява фасада будынка Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі — на рэверсе.

Манеты “Седов” адкачаны на “Манетным двары Польшчы” якасцю “брыльянт-анцыркулейтэд”, астатнія — на прадпрыемстве “Казахстанскі манетны двор Нацыянальнага банка Рэспублікі Казахстан” якасцю “пруф” і “пруф-лайк”.

Паводле паведамленняў прэс-службы Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь

ЗАГАД № 2 08.01.2009 г. Мінск Аб устанавленні дзяржаўных стыпендыяў дзеячам культуры і мастацтва, творчай моладзі Рэспублікі Беларусь

(Заканчэнне. Пачатак у №№ 1 — 2.)

**Дадатак 2
да загаду
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь
08.01.2009 № 2
СПІС**

дзячаў культуры і мастацтва ва ўзросце пасля 40 гадоў, якім прысуджаны дзяржаўныя стыпендыі на 2009 год

БЯСПАЛЫ Аляксандр Сяргеевіч — заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь, вядучы майстар сцэны Тэатра-студыі кінаакцёра УП “Нацыянальная кінастудыя “Беларусьфільм”.

Творчы праект: пастаноўка спектакля па п’есе М.Себасцяяна “Безыменная зорка”;

БАГУШЭВІЧ Юрый Барысавіч — мастак-манументаліст, член грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз мастакоў”.

Творчы праект: мастацкае афармленне храма-помніка ў гонар Усіх Святых;

ГАЙДУК Генадзь Іосіфавіч — вядучы майстар сцэны дзяржаўнай установы “Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Якуба Коласа”.

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне роляў у новых спектаклях;

ГРЫБАЙЛА Вячаслаў Аляксандравіч — вядучы беларускі мастацтвазнаўца і крытык, адказны сакратар Прэзідыума Савета рэспубліканскага грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз літаратурна-мастацкіх крытыкаў”.

Творчы праект: падрыхтоўка да выдання манаграфіі “Рэжысёр Рыхд Таліпаў: грамадзянін, мысліцель, творца”;

ГУРКОВА Наталля Сцяпанавіч — артыст вышэйшай катэгорыі дзяржаўнай установы “Нацыянальны акадэмічны народны хор Рэспублікі Беларусь імя Г.І. Цітовіча”.

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне сольных і сольна-харавых твораў у канцэртных праграмах Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Рэспублікі Беларусь імя Г.І. Цітовіча;

ЯРШОВА Таццяна Міхайлаўна — народная артыстка Беларусі, рэпетытар па балете дзяржаўнай тэатральна-відовішчнай установы “Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь”.

Творчы праект: падрыхтоўка з маладымі салістамі тэатра новых роляў балетнага рэпертуару і нумароў да ўдзелу ў міжнародных балетных конкурсах;

КАПШАЙ Уладзімір Міхайлавіч — мастак, член грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз мастакоў”.

Творчы праект: праект мемарыяльнага дома (сядзібы) музейнага комплексу імя Н.Орды ў в. Варацэвічы Іванаўскага р-на Брэсцкай вобл.;

КАРЗЕЙ Сяргей Фёдаравіч — вядучы майстар сцэны дзяржаўнай установы “Мінскі абласны драматычны тэатр”.

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне роляў у новых спектаклях;

КАСЦЮЧЭНКА Наталля Мікалаевіч — празаік, член грамадскага аб’яднання “Саюз пісьменнікаў Беларусі”.

Творчы праект: новы раман “Пакаянне”;

КАЧАТКОВА Ірына Львоўна — празаік, член грамадскага аб’яднання “Саюз пісьменнікаў Беларусі”.

Творчы праект: пераклад кнігі Н.Голубевай “Радзімычы” на беларускую мову;

КУДЗІНА Ніна Сцяпанавіч — член грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз майстроў народнай творчасці”.

Творчы праект: стварэнне арыгінальнай калекцыі мастацкіх тканін у мясцовых традыцыях ткацтва;

МЯНЬКО Юрый Юльянавіч —

артыст тэатра лялек, вядучы майстар сцэны дзяржаўнай установы культуры “Гродзенскі абласны тэатр лялек”.

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне роляў і анімацыі лялек у новых спектаклях, самастойных нумароў з лялькамі для дзіцячай канцэртнай праграмы;

НЕСЦЯРУК Марына Уладзіміраўна — мастак-жывапісец, член грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз мастакоў”.

Творчы праект: стварэнне серыі пейзажаў “Краявіды зямлі Магілёўскай”;

АЛОЎНІКАЎ Ігар Уладзіміравіч — народны артыст Беларусі, артыст-саліст-інструменталіст, вядучы майстар сцэны канцэртна-гастрольнага аддзела ўстановы “Беларуская дзяржаўная ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга філармонія”.

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне новых канцэртных праграм;

ПАПОВА Алена Георгіеўна — драматург, празаік, член грамадскага аб’яднання “Саюз пісьменнікаў Беларусі”.

Творчы праект: падрыхтоўка рамана “Вёска”;

ПАРАЖНЯК Тарас Мікалаевіч — мастак дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, член грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз мастакоў”.

Творчы праект: выраб дэкаратыўнай вазы для Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь;

СВЕНТАХОЎСКАЯ Валянціна Міхайлаўна — мастак-жывапісец, член грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз мастакоў”.

Творчы праект: стварэнне жывапісных палотнаў для выстаўкі “Біенале-2010”;

САКАЛОЎСКИ Рыгор Васільевіч — першы намеснік старшыні грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз журналістаў”.

Творчы праект: выданне кнігі “Афганскае рэха”;

СУШКО Іосіф Фаміч — заслужаны работнік культуры Рэспублікі Беларусь, мастацкі кіраўнік Заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь, ансамбля песні і танца “Спадчына”.

Творчы праект: падрыхтоўка новых канцэртных праграм;

ЦІТАВЕЦ Іван Васільевіч — паэт-песеннік, член грамадскага аб’яднання “Саюз пісьменнікаў Беларусі”.

Творчы праект: напісанне новых песень;

ЧЫРКУН Алег Міхайлавіч — кампазітар, член грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз кампазітараў”.

Творчы праект: новы цыкл песень і раманаў;

ШУМАКОВА Таццяна Еўдакімаўна — артыстка-салістка-інструменталістка, вядучы майстар сцэны канцэртна-гастрольнага аддзела ўстановы “Беларуская дзяржаўная ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга філармонія”.

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне новых сольных канцэртаў і канцэртных праграм;

ШУТАЎ Генадзь Фёдаравіч — мастак-графік, член грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз мастакоў”.

Творчы праект: стварэнне серыі акварэляў “Мелодыі пор года”;

АНИШЧАНКА Наталля Васільеўна — вядучы майстар сцэны ўстановы “Беларускі дзяржаўны маладзёжны тэатр”.

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне роляў у новых спектаклях;

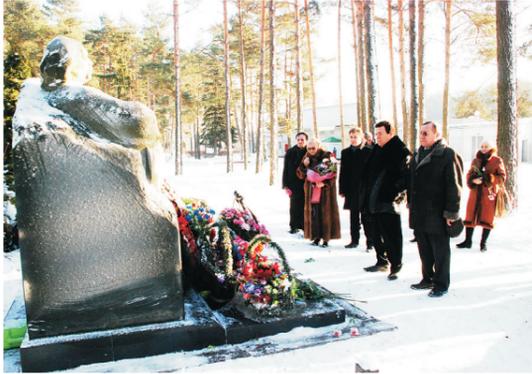
ЧАРНАБАЕВА Галіна Віктараўна — вядучы майстар сцэны дзяржаўнай установы “Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі”.

Творчы праект: падрыхтоўка і выкананне ролі Аркадзінай у спектаклі “Чайка” А.П. Чэхава.

Марка Мулявіна

“Быццам ён чуе нас, а мы — яго...”

12 студзеня Уладзіміру Мулявіну споўнілася б 68. Акурат у дзень ягоных народзін адбылося гашэнне маркі, прысвечанай Песняру і 40-годдзю яго знакамітага ансамбля, створанага 1 верасня 1969-га.

Сярод тых, хто ўсклаў кветкі да помніка Уладзіміру Мулявіну на Усходніх могілках, — міністр культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Матвейчук і народны артыст СССР Іосіф Кабзон.

Урачыстасці прайшлі ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі: менавіта пад дахам гэтай канцэртнай арганізацыі працавалі легендарныя “Песняры”, менавіта тут зараз знаходзіцца музей У.Мулявіна, тут жа ўвечары адбылося сольнае выступленне народнага артыста СССР Іосіфа Кабзона, прысвечанае памяці яго сабра-Песняра. У фае на цырымонію гашэння маркі сабраліся прадстаўнікі Міністэрства культуры краіны, Міністэрства сувязі і інфарматызацыі, выдавецкага цэнтру “Марка” РУП “Белпошта”, дырэктар Беларускай дзяржаўнай філармоніі Аляксандр Гарбар і мастацкі кіраўнік Юрый Гільдзюк, дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь Уладзімір Пракапацў, артысты ансамбля “Песняры” розных гадоў — Леанід Барткевіч, Уладзімір Ткачэнка, Алег Моўчан, родныя У.Мулявіна.

— Гэтая акцыя, — адзначыў намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Грыдзюшка, — працяг той вялікай працы, што была распачата Прэзідэнтам нашай краіны па ўвечаванні памяці пра Вялікага Песняра. У яго гонар названы бульвар у Мінску, адкрыты музей, створаны Нацыянальны цэнтр музычнага мастацтва, які носіць ягонае імя і займаецца працягам яго традыцый, выхоўваючы на іх адораную моладзь.

Як паведаміла намеснік міністра сувязі і інфарматызацыі Ніна Гаўрылава, марка выпушчана тыражом 53 тысячы асобнікаў: “Яна разляціцца на паштовых адпраўленнях ва ўсе куткі свету і стане чарговай “візітоўкай” Беларусі”. Папоўніць яна таксама калекцыі філатэлістаў розных краін. Але гэтая марка унікальная яшчэ і тым, што яна першая, звязаная з эстрадным мастацтвам Беларусі.

Гасіць марку было даручана шанюнаму госцю — Іосіфу Кабзону. Ён паставіў спецыяльны штэмпель на трох “музейных” асобніках канвертаў з гэтай маркай: для Музея У.Мулявіна, Музея сувязі і Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь. Астатнія “канверты першага дня”, пазначаны адпаведным мастацкім афармленнем, новай маркай і спецштэмпелем, былі падрыхтаваны раней. Яны выпушчаны тыражом 1 тысяча асобнікаў і карыстаюцца не меншым попытам у філатэлістаў.

Выявы У.Мулявіна, ансамбля “Песняры” і “фантазіі” на гэтую тэму на спецштэмпелі і ў агульным афармленні кан-

верта, па якім раскіданы абрысы калёснай ліры, раяльных клавішаў, паэтычных радкоў песні “Белая Русь ты мая”, зоркі, закладзенай у гонар Песняра на Плошчы зорак у Маскве, — усё гэта было зроблена мастаком Арцэмам Рыбчыным.

У першым аддзяленні Іосіф Кабзон выступаў са сваім канцэртмайстрам — народным артыстам Расіі Аляксеем Еўсюковым. Гучалі самыя разнастайныя песні і раманы, у тым ліку — “Памяці сяброў”. Але склаўся і вакальны дует — з народным артыстам Беларусі Анатолем Ярмоленкам: разам яны праспявалі “Бярозавы сок” з рэпертуару “Песняроў”.

У другім аддзяленні на адметна ўпрыгожанай сцэне з’явіўся Нацыянальны акадэмічны народны аркестр Беларусі імя І.Жыновіча пад кіраўніцтвам народнага артыста краіны Міха-

У.Пракапацў, А.Гарбар, І.Кабзон, У.Грыдзюшка, Н.Гаўрылава, С.Пенкіна, Ю.Гільдзюк пад час цырымоніі гашэння маркі.

Дзень 12 студзеня распачаўся ўскладаннем кветак на магілу Уладзіміра Мулявіна, а завяршыўся — амаль 4-гадзінным канцэртам у яго гонар. У фае была разгорнута абноўленая фотавыстаўка, прысвечаная “Песнярам”, гучалі архіўныя запісы іх песень. У зале прысутнічалі міністр культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Матвейчук, многія знакамітыя музыканты і арты-

іла Казінца. У 1973 годзе гэты наш вядомы калектыў даў два сумесныя канцэрты з “Песнярамі”. А вось з І.Кабзонам выступаў упершыню (запланаваны ўдзел спевака ў колішнім вечары памяці Віктара Вулячыча, на жаль, не адбыўся, але не па яго віне, і Іосіф Давыдавіч аддаў даніну павагі свайму сябру на гэтым канцэрце). Адзіная дзённая рэпетыцыя адбылася адрозна пасля гашэння маркі. Але на канцэрце сугучча з аркестрам было папраўдзе ідэальным: дырыжор так натуральна адгучаў на ўсе душы і тэмпава па рывы спевака, быццам працаваў поруч з ім усё жыццё.

Свае музычныя падарункі падрыхтавалі ўсе ўдзельнікі: народны артыст СССР, кампазітар Ігар Лучанок (дарэчы, у канцэрце гучала шмат яго песьняў — з аўтарам за раялем), заслужаны артыст краіны Уладзімір Правалінскі, квінтэт акарын, складзены з музыкантаў аркестра, цымбалістка Юлія Высоцкая. У выкананні юных зорчак — Андрэя Кунца ў атачэнні дзяўчатак з ансамбля “Дыямант” — прагучалі знакамітыя “Калядачкі”. Спевы Андрэя, падобна на тое, усхвалявалі не толькі публіку: Іосіф Давыдавіч па-бацькоўску паклаў яму руку на плячо, быццам бласпраўляючы на далейшыя творчыя памкненні.

Мабыць, менавіта ў гэтым суснасць увечавання памяці — каб слава У.Мулявіна, азораная “творчай маркай” яго здзяйсненняў, працягвала разлятацца па свеце, прадоўжана новымі пакаленнямі яго музычных нашчадкаў і паслядоўнікаў.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА

Актуальны каментарый

Вызначана прававое становішча дзіцячых школ мастацтваў

У гэтым нумары “К” пачынае друкаваць каментарый да Палажэння аб установах пазашкольнага выхавання і навучання ў сферы культуры. Пасля афіцыйнага апублікавання дакумента мы абавязкова пазнаёмім чытачоў з ім больш падрабязна.

Вырашэнню задач забеспячэння неабходных умоў для фарміравання агульнай культуры і мастацкага развіцця дзяцей і моладзі, арганізацыі іх вольнага часу, пошуку, навучання і выхавання таленавітых дзяцей і моладзі, іх прафесійнай арыентацыі будучы саздзейнічаць установы пазашкольнага выхавання і навучання ў сферы культуры.

Згодна з артыкулам 46 Закона Рэспублікі Беларусь “Аб культуры ў Рэспубліцы Беларусь” установы пазашкольнага выхавання і навучання ў сферы культуры — гэта установы, якія ажыццяўляюць эстэтычна-выхаваўчыя і асветніцкія функцыі праз навучанне дзяцей і моладзі розным відам мастацтваў, стварэнне спрыяльных умоў для развіцця і рэалізацыі іх творчых здольнасцей, прафесійнага самавызначэння.

Названым Законам вызначана, што пералік устаноў пазашкольнага выхавання і навучання ў сферы культуры зацвярджаецца, а прававое становішча, парадак дзейнасці устаноў пазашкольнага выхавання і навучання ў гэтай галіне вызначаюцца заканадаўствам.

Да нядаўняга часу прававы стан устаноў пазашкольнага выхавання і навучання ў сферы культуры (дзіцячых школ мастацтваў) рэгуляваўся загадам Міністэрства культуры БССР ад 17 ліпеня 1990 г. № 92. Аднак, улічваючы распрацаванае Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 12 мая 2005 г. № 108рп “Аб некаторых мерах па ўдасканаленні сістэмы нарматыўных прававых актаў”, названы дакумент загадам Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 28 мая 2007 г. быў прызнаны страціўшым сілу.

Новае палажэнне не магло быць прынята Міністэрствам культуры, паколькі згодна з часткай сёмай артыкула 15 Закона Рэспублікі Беларусь ад 29 кастрычніка 1991 года “Аб адукацыі” (далей — Закон аб адукацыі) дзейнасць устаноў адукацыі рэгулюецца палажэннямі аб адпаведных установах адукацыі, што зацвярджаюцца Урадам Рэспублікі Беларусь або ўпаўнаважанымі ім дзяржаўнымі органамі. Урадам Рэспублікі Беларусь паўнамоцтва па зацвярджэнні палажэнняў аб установах адукацыі былі прадастаўлены Міністэрству адукацыі.

Пастановай Міністэрства адукацыі ад 31 снежня 2002 года № 59 было зацвярджана Палажэнне аб установе, якая забяспечвае атрыманне пазашкольнага выхавання і навучання.

Аднак указаная пастанова Міністэрства адукацыі не ўлічвае асаблівасці устаноў пазашкольнага выхавання і навучання ў сферы культуры, дзе навучанне ажыццяўляецца па тыповых вучэбных планах і вучэбных праграмах, выкарыстоўваецца дзясціпальная сістэма ацэнкі ведаў, асноўнай формай арганізацыі вучэбнага працэсу з’яўляецца ўрок, прыём вучняў здзяйсняецца па выніках праглядаў, праслухоўванняў і г. д. Такім чынам, навучанне ва ўстановах пазашкольнага выхавання і навучання ў сферы культуры мае свае асаблівасці і патрабуе асобнага рэгулявання.

Унясенне Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь дапаўненняў у Палажэнне аб Міністэрстве культуры дазволіла Міністэрству культуры распрацаваць і зацвердзіць дакумент, які вызначае прававое становішча устаноў пазашкольнага выхавання і навучання ў галіне культуры.

8 снежня 2008 г. Міністэрствам культуры прынята пастанова № 41 “Аб зацвярджэнні Палажэння аб установах пазашкольнага выхавання і навучання ў сферы культуры” (далей — Палажэнне), у якой вызначана, што ўстановы пазашкольнага выхавання і навучання ў сферы культуры з’яўляюцца ўстановамі адукацыі.

У Палажэнні даецца дакладнае раздзя-

ленне ўстановаў пазашкольнага выхавання і навучання ў сферы культуры на два тыпы: шматпрофільныя і аднапрофільныя.

Да шматпрофільных устаноў пазашкольнага выхавання і навучання ў сферы культуры адносяцца дзіцячая школа мастацтваў, у якой навучанне ажыццяўляецца па некалькіх розных профілях.

Да аднапрофільных устаноў пазашкольнага выхавання і навучання ў сферы культуры адносяцца дзіцячая музычная школа, дзіцячая мастацкая школа, дзіцячая харэаграфічная школа, дзіцячая школа рамёстваў і дзіцячыя школы іншых профіляў.

Улічваючы, што ўстановы пазашкольнага выхавання і навучання ў сферы культуры (далей — школы мастацтваў) з’яўляюцца ўстановамі адукацыі, іх дзейнасць рэгулюецца Законам аб адукацыі.

У адпаведнасці з артыкулам 15 названага Закона ўстанова адукацыі — юрыдычная асоба, якая мае выключнае права ажыццяўляць адукацыйную дзейнасць.

Юрыдычнай асобай у адпаведнасці з артыкулам 44 Грамадзянскага кодэкса Рэспублікі Беларусь прызнаецца арганізацыя, якая мае ва ўласнасці, гаспадарчым падпарадкаванні або аперацыйным кіраванні адасобленую маёмасць, нясе самастойную адказнасць па сваіх абавязальствах, можа ад свайго імя набываць і ажыццяўляць маёмасныя і асабістыя немаёмасныя правы, выконваць абавязкі, быць істцом і адказчыкам у судзе. Юрыдычная асоба павінна мець самастойны баланс.

Школа мастацтваў, з’яўляючыся юрыдычнай асобай, дзейнічае на падставе статута, які зацверджаны яе заснавальнікам. У статуте школы мастацтваў у абавязковым парадку павінна быць пазначана:

найменне (з пазначэннем формы ўласнасці); прававы статус; месца знаходжання; прадмет, мэты і задачы дзейнасці; калі, кім (заснавальнік) створана, падпарадкаванасць; асноўныя характарыстыкі арганізацыі вучэбна-выхаваўчага працэсу, у тым ліку мова (мовы) навучання і выхавання; парадак ажыццяўлення фінансавай і гаспадарчай дзейнасці, у тым ліку крыніцы і парадак фарміравання і выкарыстання маёмасці, замацаванай за школай мастацтваў; парадак фінансавання і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння школы мастацтваў; наяўнасць права на ажыццяўленне дзейнасці, якая прыносіць прыбыткі; парадак збірання платы за навучанне; парадак кіравання дзейнасцю школы мастацтваў, у тым ліку кампетэнцыя заснавальніка, структура і парадак фарміравання органаў кіравання і самакіравання, парадак прызначэння кіраўніка, іх кампетэнцыя і арганізацыя дзейнасці, парадак кантролю за дзейнасцю школы; парадак прадстаўлення заснавальніку справаздач аб паступленні і выдатках фінансавых і матэрыяльных сродкаў; парадак фарміравання штатаў і аплаты працы работнікаў; правы і абавязкі ўдзельнікаў вучэбна-выхаваўчага працэсу; парадак рэарганізацыі і ліквідацыі школы мастацтваў; парадак унясення змяненняў і дапаўненняў у статут.

Школа мастацтваў можа ствараць філіялы, якія дзейнічаюць на падставе палажэнняў, што зацвярджаюцца школай мастацтваў, і павінны быць указаны ў статуте школы мастацтваў.

Філіял школы мастацтваў — гэта адасобленае падраздзяленне школы мастацтваў, якое размешчана па-за месцам яе знаходжання і ажыццяўляе ўсе або частку яе функцыі. Філіялы школы мастацтваў не з’яўляюцца юрыдычнымі асобамі, яны надзяляюцца маёмасцю школы мастацтваў, што стварыла іх, якая ўлічваецца асобна на балансе стварыўша іх школы мастацтваў. Кіраўнікі філіялаў прызначаюцца дырэктарам школы мастацтваў па ўзгадненні з заснавальнікам.

(Заканчэнне будзе.)

На наступнай старонцы Алена ВЕШТАРТ, начальнік юрыдычнага аддзела Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, расказае аб працягласці водпуску дзяржслужачага.

Пра тое, што такое навязлівая рэклама ў сферы турыстычных паслуг, многія з нас ведаюць не па чутках. Ледзь толькі ступіўшы на зямлю Санкт-Пецярбурга або Кіева, падарожнік мае ўсе магчымасці адчуць сябе патэнцыйным кліентам турбізнесу. У ягоных вушах гудзіць ад экскурсійных прапапоў, агучаных у рыпучы мегафон, а першы погляд на горад нярэдка трапляе на аналагічнага зместу плакаты. Добра яшчэ, калі гэтыя “маркетологі” за крысо паліто не будуць хапаць...

На Беларусі з падобнымі выдаткамі туріндустрыі сутыкацца ніколі не даводзілася. Рэклама айчынных вабнотаў — спакойная ды інтэлігентная. Можа, нават празмерна. Аднак ужо ў наступным месяцы шматмільённая аўдыторыя тэлеканала “EuroNews” здолее ўбачыць гэтыя ваботы ў рэкламным роліку, створаным па ініцыятыве Міністэрства спорту і турызму Рэспублікі Беларусь. Прычым ён стане зусім не разавай акцыяй у справе прасоўвання айчынных турпаслуг.

Едучы неяк у цягніку, узяў пагартаць бясплатны часопіс, які выпускае чыгуначная кампанія, каб яе пасажыры не сумавалі ў дарозе. І дужа здзівіўся, убачыўшы на яго вокладцы... Мірскі замак, а ў самім нумары — блок грунтоўных артыкулаў пра турыстычны адметнасці Беларусі, якія, дарэчы, ацэньваліся аўтарамі вельмі высока.

Цягнік вёз мяне з Кракава ў Варшаву. А вось у транспартным сродку, які рухаўся ў мінскім напрамку, падобных часопісаў я не заўважыў. Хаця многія замежнікі, думаецца, не адмовіліся б скарыстаць час свайго падарожжа дзеля таго, каб даведацца пра Беларусь трохі болей. Або хаця б наогул штоосьці, апрача назвы.

...Таго разу маім суседам быў заўятар англійскай футбольнай зборнай, які ўжо некалькі дзесяцігоддзяў не прапускае ніводзін яе матч. Мяркуючы па тых пытаннях, якія даводзілася ад яго чуць пра нашу краіну, лікбез быў бы яму вельмі карысны.

І самае важнае: рэкламна-інфармацыйныя выданні, якія не сорамна было б прапанаваць пасажырам міжнароднага цягніка, у нас ужо ёсць. Засталося толькі пакласці іх на патрэбную палічку ў купэ — так, каб яны выглядалі там ненавязліва, але заўважна.

— Думаю, гэта пытанне часу, —

Рэклама на ўзбоччыне

У чым сэнс турыстычнай “фішкі”?

кажа начальнік аддзела маркетынгу і выдавецкай дзейнасці Нацыянальнага агенства па турызме Валерый БОЛДЫРАЎ. — І неўзабаве яно вырашыцца.

“Куды турызм — туды і мы”

Перад пачаткам нашай гутаркі Валерый Болдыраў кладзе на рабочы стол ладны стос глянцавых каляровых буклетаў і каталогаў з маляўнічымі ілюстрацыямі. Гэта толькі ня-

значная частка даробку агенства за мінулы год: агульны лік такіх выданняў летась перавысіў тры дзесяткі.

За нядаўні час агенства выпусціла рэкламную прадукцыю на добрым тузіне моў свету, уключаючы арабскай і кітайскай. Ды і тэматычны яе дыяпазон не меншы: кан’юнктура рынку турпаслуг улічана ва ўсёй яе разнастайнасці. Не забыліся нават на такую вузкую мэтавую групу, як нямецкамоўныя аматары рыбалкі, — для іх прызначаны спецыяльны буклет!

Працягласць водпуску дзяржаўнага служачага

Да дзяржаўных служачых у галіне культуры адносяцца супрацоўнікі Міністэрства культуры, упраўленняў і аддзелаў культуры мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў, за выключэннем работнікаў, што ажыццяўляюць тэхнічнае абслугоўванне і забеспячэнне дзейнасці гэтых органаў.

Правое палажэнне дзяржаўных служачых, а таксама пытанні іх матэрыяльнага і сацыяльнага забеспячэння рэгулююцца Законам Рэспублікі Беларусь “Аб дзяржаўнай службе ў Рэспубліцы Беларусь” (далей — Закон).

Працягласць водпуску дзяржаўнага служачага ўстаноўлена артыкулам 50 Закона і складала да 1 студзеня гэтага года 30 календарных дзён, да якога далучаўся дадатковы водпуск у залежнасці ад стажу дзяржаўнай службы працягласцю да 6 календарных дзён. Акрамя таго, дзяржаўнаму служачаму мог быць прадастаўлены дадатковы заахвочвальны водпуск працягласцю да 5 календарных дзён.

15 ліпеня 2008 года прыняты Закон Рэспублікі Беларусь “Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у некаторыя законы Рэспублікі Беларусь па пытаннях дзяржаўнай службы” (далей — Закон ад 15 ліпеня 2008 года), у адпаведнасці з якім выкладзены ў новай рэдакцыі артыкул 50 Закона.

У адпаведнасці з названым артыкулам дзяржаўнаму служачаму штогод прадастаўляецца асноўны працоўны адпачынак працягласцю 28 календарных дзён. Пасля пяці гадоў стажу дзяржаўнай службы дзяржаўнаму служачаму прадастаўляецца дадатковы працоўны адпачынак працягласцю два календарныя дні, пасля дзесяці гадоў стажу дзяржаўнай службы — чатыры календарныя дні.

Дадатковы працоўны адпачынак далучаецца да асноўнага працоўнага адпачынку дзяржаўнага служачага працягласцю 28 календарных дзён. Прадастаўленне дадатковых заахвочвальных водпуску дзяржаўнаму служачаму не прадугледжана.

“Юрыдычныя тонкасці (elegantia juris)”

Дадзенае змяненне ўступіла ў сілу з 1 студзеня 2009 года. Такім чынам, максімальная працягласць працоўнага адпачынку дзяржаўнага служачага з 1 студзеня 2009 года складае 32 календарныя дні.

У мэтах аднолькавага прымянення норм артыкула 50 Закона Міністэрствам працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь растлумачана, што з 1 студзеня 2009 г.: нявыкарыстаныя працоўныя адпачынкi (ці іх часткі) за папярэднія перыяды работы (раней за 2008 — 2009 працоўны год) прадастаўляюцца ў адпаведнасці з Законам ад 15 ліпеня 2008 года;

працягласць працоўнага адпачынкаў за 2008 — 2009 працоўны год падлічваецца прапарцыянальна: за перыяд працоўнага года да 1 студзеня 2009 года — у адпаведнасці з артыкулам 50 Закона, у рэдакцыі, што дзейнічала да ўступлення ў сілу Закона ад 15 ліпеня 2008 года, а за перыяд з 1 студзеня 2009 года — у адпаведнасці з артыкулам 50 у рэдакцыі Закона Рэспублікі Беларусь ад 15 ліпеня 2008 года.

Улічваючы змены ў працягласці працоўнага адпачынку ў кантрактах, што былі заключаны з дзяржаўнымі служачымі, неабходна ўносіць адпаведныя змены шляхам складання дадатковага пагаднення, якое падпісваецца наймальнікам і дзяржаўным служачым.

Неабходна ўлічваць, што Законам ад 15 ліпеня 2008 года ў Закон унесены і іншыя змяненні, якія ўступілі ў сілу з 15 жніўня 2008 года і якія таксама павінны знайсці сваё адлюстраванне ў кантрактах.

Названыя змяненні тычацца публікацый і выступленняў, звязаных з выкананнем дзяржаўнымі служачымі службовых абавязкаў, выканання ў працоўны час ім іншай работы, што аплачваецца, а таксама прыняцця дзяржаўным служачым маёмасці (падарункаў) і атрымання іншай выгады ў выглядзе паслугі і некаторае іншае.

Алена ВЕШТАРТ, начальнік юрыдычнага аддзела Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Паважаныя чытачы!

Калі ў вас маюцца пытанні, звязаныя з “юрыдычнымі тонкасцямі” ў галіне культуры, накіроўвайце іх на адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, або на электронную скрыню: kultura@tut.by.

рызм — туды і мы.

Не выключаю, што для кагосьці з замежнікаў знаёмства з нашай краінай і сапраўды пачалося з буклета “10 reasons to visit Belarus” (“10 прычын, каб наведаць Беларусь”). Сярод гэтых дзесяці прычын, дарэчы, — не толькі прырода і архітэктурны адметнасці, але таксама і насычанае культурнае жыццё ды нацыянальная кухня.

Буклета з рэцэптамі дранікаў і мачанкі пакуль няма, затое звесткі пра самыя цікавыя для турыстаў падзеі культуры 2009 года сабраны пад адной вокладкай, з датамі і кантактамі інфармацыяй. Спектр гэтых імпрэз больш чым шырокі — ад фестываляў класічнай музыкі да байкшоу. Думаецца, такі календар (які, дарэчы, існуе ў дзвюх версіях — па-руску і па-англійску) карысны і для “ўнутранага спажыўца”.

...Сапраўды, углядаючыся ў значнага характа фотаздымкі, якімі шчодро праілюстраваны каталогі і буклеты Нацыянальнага агенства па турызме, я б і сам захацеў патрапіць у прарэкламаваныя там мясціны. Таму пытанне распаўсюджвання гэтай прадукцыі набывае асаблівую актуальнасць.

Пакуль што яна трапляе на вочы перадусім тым, хто ўжо мае сякую-

кую-

льным аэрапорце? Урэшце, распаўсюджаць у тых самых цягніках, хаця б толькі беларускага фарміравання.

— Мы спадзяёмся, што транспартныя кампаніі ахвотна адгукнуцца на прапановы аб такім супрацоўніцтве, — кажа Валерый Болдыраў. — Балазе яны і самі павінны быць зацікаўлены ў развіцці турызму: чым болей гасцей, тым большы попыт на паслугі транспартнікаў.

Прыемныя затрымкі ў дарозе

Сярод апошніх выданняў Нацыянальнага агенцтва — невялічкі, але змястоўны буклет “Транзітны ту-

цей, але слаба ўяўляючы, дзе іх шукаць. Спрактыкаваныя падарожнікі ведаюць, што ў такім выпадку лепей за ўсё звярнуцца ў турысцкі інфармацыйны цэнтр, засыпаўшы яго супрацоўнікаў усімі цікавымі для цябе пытаннямі. Цяпер такая магчымасць ёсць і ў наведвальнікаў Мінска і абласных гарадоў. Па словах начальніка турысцка-інфармацыйнага аддзела Нацыянальнага агенцтва па турызме Аляксея Шульгі, часцей за ўсё ў Цэнтр звяртаюцца тыя, хто прыязджае ў краіну не ў складзе арганізаванай групы, а “сваім ходам”, ды яшчэ і ўпершыню.

— Чалавек, які нічога пра Беларусь, па вялікім рахунку, не ведае, мо-

Зрэшты, турцэнтр — гэта не толькі лапкі офіснай тэрыторыі. Куды большым попытам карыстаецца яго віртуальны філіял. Інтэрнет-партал штодня наведваюць тысячы, прычым незалежна ад сезона. Гэта зразумела: у плане размаітай інфармацыі ён не мае сабе роўных у Байнеце. А сусветнае павуцінне, у сваю чаргу, з’яўляецца адной з асноўных крыніц інфармацыі для сучаснага чалавека.

Зрэшты, Валерый Болдыраў перакананы, што старыя добрыя сродкі распаўсюджвання інфармацыі таксама не страцілі актуальнасці:

— Адзін з самых эфектыўных сродкаў рэкламы — так званае “сарафаннае радыё”. Чалавек навед-

цыялю — напрыклад, гісторыка-культурнай спадчыны — мы нічым не абдзелены, параўнальна з суседзямі, той жа Польшчай або Латвіяй. І прычына поспеху гэтых краін тоіцца менавіта ва ўменні прадаваць свае турпаслугі.

Тут я не стрымаўся ад таго, каб запярэчыць. Бо розніца, здавалася б, відавочная. Мала якая краіна пацярпела ў час Вялікай Айчыннай вайны столькі, як Беларусь, таму і параўноўваць не выпадае... Але мой сурозмоўца гэтак не лічыць:

— Так, у Польшчы або Прыбалтыцы захавалася болей помнікаў даўніны, але ж мы можам кампенсваць гэтую нястачу адметнымі ўзора-

тыя меркаванні выказваюць калегі-прафесіяналы.

Ці здолела наша краіна ўжо займець сваё пазнавальнае аблічча на міжнародным турыстычным рынку? На думку Валерыя Болдырава, пакуль што яно толькі фарміруецца:

— Здаецца, па сённяшні дзень мы да канца не вызначыліся, які павінен быць “кутнім каменем” беларускага турызму. Час на гэта ў нас яшчэ ёсць — беларускі турбізнес напоўніць стаў развівацца вельмі нядаўна. Але для паспяховага яго пазіцыянавання на знешнім рынку знайсці сваю “фішку” папраўдзе неабходна. Выкрышталізаваць тую рысу, якая была б характэрна выключна для Бела-

рызмі”. У ім няма абрыдлых рэкламных заклікаў — адно карысная інфармацыя. Успрыняўшы яе як кіраўніцтва да дзеяння, падарожнік рызыкуе затрымацца на Беларусі куды даўжэй за тых 7-8 гадзін, патрэбных, каб прамінуць яе тэрыторыю, не адпускаючы нагі з педаль газу.

Мусіць, адзіны недахоп буклета — ягоны наклад: усяго 4 тысячы асобнікаў. Гэта ці не ў тысячы разоў меней за штогадовы лік “транзітнікаў”.

Ці кожны з тых, хто імчыць па “брэсцкай” трасе з хуткасцю 120 км у гадзіну, ведае, што менш як за дзесяць кіламетраў ад яе — аб’ект, уключаны UNESCO ў спіс культурнай спадчыны сусветнага значэння? Наўрад ці. Бо на адпаведны дарожны знак (хай сабе і адмысловага карычневага колеру) на такой хуткасці ніхто асаблівай увагі не зверне. А каляровыя бігборды, якія сустракаюцца па дарозе, рэкламуюць усё, што заўгодна, апроча Мірскага замка.

Таму Нацыянальнае агенцтва па турызме плануе задзейнічаць для распаўсюджвання сваёй прадукцыі нават аўтазапраўкі: бывае так, што транзітныя турысты больш нідзе на Беларусі і не спыняюцца.

Ад “сарафаннага радыё” да Інтэрнета

Уявіце сабе, што вы ходзіце па вуліцах незнаёмага горада, маючы даволі часу на агляд яго адметнас-

жа прыйсці да нас, і мы параім яму цікавыя маршруты на выбар, — кажа ён. — Прычым заўсёды стараемся ўлічыць індывідуальныя патрабаванні кожнага, хто да нас звяртаецца.

Дадамо яшчэ, што гэтыя паслугі — абсалютна бясплатныя. Зрэшты, у свеце менавіта гэтак і заведзена: усе разумеюць, што ў цікаўнага турыста будзе яшчэ не адна аказія пацягнуцца ў кішэню па кашалёк. Таму і не спяшаюцца прасіць у яго грошы.

Пакуль што наведвальнікаў Цэнтра не так і багата: за дзень мо якіх пару дзсяткаў чалавек туды звяртаецца, ды і тое ў сезон. Месцазнаходжанне ў яго досыць выгоднае: праспект Пераможцаў, побач — некалькі буйных гатэляў. Але... Выпадкова турцэнтр на вочы не патрапіць: пра яго існаванне трэба ведаць і ісці туды свядома. Не выключана, што многія з замежнікаў, якія шпацыруюць па праспекце, нават не здагадваюцца пра існаванне гэтага стыльна дэкарыраванага кутка, дзе ім заўсёды будуць рады.

Апошнім часам сетка турцэнтраў ахоплівае ўжо не толькі буйныя беларускія гарады. Дзякуючы дасягнутым дамоўленасцям, такія функцыі выконваюць таксама замежныя партнёры ў Берліне, Мюнхене, Франкфурце... У бліжэйшы час плануецца ахапіць таксама і сталіцы суседніх дзяржаў. Першыя вынікі такога супрацоўніцтва ўжо ёсць: пад Новы год у Белаежскую пушчу з’ездзіла вялікая экскурсійная група дзяцей з Германіі.

вае тую ці іншую краіну, а потым распавядае свае ўражанні сябрам ды знаёмым. Чыймусьці асабістаму меркаванню людзі вераць куды больш ахвотна, як любой рэкламнай прадукцыі. Але ж у нашым выпадку спадзявацца на гэты сродак, на жаль, не выпадае: пакуль што турыстаў прыязджае да нас не так і багата. Да таго ж, уражанні наведвальнікаў трохі псуе брак інфраструктуры. Чалавек пераадольвае немалую адлегласць, каб убачыць той ці іншы адметны аб’ект, а там яму не могуць прапанаваць ніякіх дадатковых паслуг. Ну паглядзіць ён пару хвілін на прыгожыя руіны замка, а што далей? Назад ехаць?

“Падаць” свае адметнасці

Тураператары не ўкладаюць належных намаганняў у развіццё новых маршрутаў, а патэнцыйныя інвестары не ўкладаюць грошай у стварэнне інфраструктуры. Прычым кожны чакае нейкіх пазітыўных зрухаў з другога боку. Гэты статус-кво даўно ўжо ўсім вядомы. І тое, што і гадамі не можа быць істотна парушаны, абумоўлівае пэўныя праявы скепсісу адносна перспектывы айчынага турызму: маўляў, і ўмовы не тыя, і наогул... Але Валерый Болдыраў мяркуе, што справа зусім у іншым:

— Галоўная праблема беларускага турызму палягае менавіта ў сферы маркетынгу. У плане патэн-

мі архітэктуры савецкіх часоў. Між іншым, заходнія турысты ёю вельмі цікавяцца: замкаў і касцёлаў не бракуе і ў іх на радзіме, а вось “сталінскі ампір” там не ўбачыш. Адзінае што, трэба ўмець “падаць” свае адметнасці. Прычым вучыцца гэта рабіць павінны самі тураператары.

І сапраўды: тыя з іх, што здолелі знайсці сваю нішу, прапаноўваючы арыгінальны прадукт, атрымліваюць і дывідэнды. Суполка заўзятараў, якія ці не ўпершыню на Беларусі сталі ладзіць анімацыйныя экскурсіі гісторыка-культурнай тэматыкі, дзе да расповеду дадаецца тэатралізацыя, з часам здолела займець трывалы статус на рынку і спарадзіць сапраўдны брэнд. Запомніўся ён людзям яшчэ і дзякуючы рэкламнай кампаніі — беспспрэчэдэнтна няціплай, як для родных пенатаў.

Аддзел маркетынгу ў Нацыянальным агенцтве па турызме мае сваю спецыфіку. Яго супрацоўнікі не займаюцца прасоўваннем на рынку канкрэтнай прадукцыі (бо агенцтва па турызме не ставіць перад сабой камерцыйныя мэты, нават яго друкаваная прадукцыя раздаецца ўсім ахвотным задарма) — замест пучэвак і тураў, яно “прасоўвае” саму краіну.

Штогод агенцтва прадстаўляе Беларусь на многіх міжнародных выстаўках — сёлета іх лік мае склаці 14. Гэта добрая нагода прыслухацца да “меркаванняў збоку”, якія могуць быць вельмі карысныя ў справе пазіцыянавання Беларусі на сусветным рынку турпаслуг. Асабліва калі

русі і з часам магла б выклікаць у патэнцыйнага гасця ўстойлівыя асацыяцыі з нашай краінай. У сваёй дзейнасці мы плануем асабліва акцэнтаваць на гэта ўвагу, адначасова планамерна развіваючы ўсе напрамкі турызму — і спартыўны, і экалагічны, і культурны.

Як няцяжка было заўважыць, вышэй гаварылася пераважна пра рэкламу экспарту турпаслуг. Але ж і пра ўнутраны рынак забываць не варта. Тым болей, імідж айчынных адметнасцей да канца не сфарміраваўся нават у нашага спажаўца: многія куды лепей ведаюць Крым, чым родную краіну.

Кожны, каму мінулым летам давялося пабываць на Браслаўскіх азёрах, звярнуў увагу на вялізныя бігборды з неапісальнай прыгажосці фотаздымкамі, зроблены прыкладна ў тых самых мясцінах. Выявы ідэальна падмацоўвалі рэкламны слоган.

І ўзнікае пытанне: ці ўбачым мы ў наступны сезон падобныя бігборды ў Мінску ды іншых буйных гарадах, або там ізноў будзе красавацца толькі іміджавая рэклама “берагу турэцкага”?

І ці з’явіцца на ўзбочынах магістралей рэкламныя шчыты і ўказальнікі шляху да нашых адметнасцей — настолькі пераканаўчы, каб кіроўцы не маглі ўнікнуць спакусы збочыць у іх напрамку?

Ілля СВІРЫН

Ген жыцця і рэбусы, або Мізансцэна кнігі

Народны мастак, прафесар, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі Васіль ШАРАНГОВІЧ сваё 70-годдзе адзначыў буйной персанальнай выстаўкай у Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва. Графічныя лісты, акварэлі, малюнкi пранізваем шчыmlіва лубоў да роднай зямлі, аднавяскоўцаў, чыя паўсядзённасць напoўнена цяжкай працай і жыватворным гумарам. Але настальгія — моцная і яркая памяць аб дзяцінстве — усё ж не галоўнай рыса творчасці мастака. У яго работах прываблівае моцны, жыццядзейны творчы дух беларусаў, будзённы судакрананні з зямным характам і заўсёдна вера ў новае, лепшае. Васіль Шаранговіч стаяў каля вытокаў стварэння беларускай школы графікі, шмат гадоў аддаў працы ў Акадэміі мастацтваў, а сёння кіруе самым маладым мастацкім музеем краіны — Музеем сучаснага выяўленчага мастацтва. Мы пачалі гутарку з Васілём Пятровічам са згадкі пра яго родную Мядзельшчыну. Талент і апантаная працавітасць, велізарнае жаданне дасягнуць пастаўленай мэты і служэнне ёй вывелі хлопчыка з глухой прынарачанскай вёскі Качаны на шырока шлях мастацтва. Многія творцы, згадваючы дзяцінства, распавядаюць, як марылі стаць лётчыкамі або вайскоўцамі, а ён, што дзіўна, ніколі нікім не хацеў быць, акрамя як мастаком.

Названае лёсам

— Памятаю з дзяцінства, калі з кімсьці нешта трагічнае здаралася, вясковыя мужыкі гаварылі: што ж, такі ў яго лёс, — разумеючы пад гэтым нейкія невядомыя найвышэйшыя сілы. Дарэчы, ужо ў студэнцкія гады я ўпершыню пачуў ад аспіранта Акадэміі навук Уладзіміра Саўчанкі, які на свой страх і рызыку займаўся забароненай пэўны час генетыкай, што сапраўды існуюць ген жыцця і ген смерці. Яны закладваюцца чалавеку пры нараджэнні, і, відаць, па-вясковому гэтыя гены і называліся лёсам. Дык вось, ген жыцця — усё добрае і благое, што перадаецца ад бацькоў, нават дзядоў і прадзедаў, да дзяцей. Мужчыны, абмяркоўваючы тыя ці іншыя ўчынкi вясковай моладзі, заўсёды гаварылі: “Такія ж і іх бацькі”. Зразумела, што адпаведна бацькам ставіліся і да іх дзяцей. Гэтая вясковая інтуіцыя, можна сказаць, філасофія, заснаваная на жыццёвых фактах, мела пад сабой пэўны грунт...

Мне ж у школе прарочылі будучае матэматыка, бо мне добра даваліся дакладныя прадметы. Бацька ж марыў, каб я быў кавалём ці сталёром. А я захапляўся тым, як маці выкладала мне першыя азы малявання, і з таго моманту цвёрда вырашыў стаць творцам. Іншых памкненняў і мар у мяне не было. Мой шлях вызначыўся ў дзяцінстве. Па ім ішоў, ніколі не збочваў. А цяпер ужо нікуды і не збочыш, каб нават і хацеў.

— Чаму ўсё ж выбар асноўнага мастакоўскага занятку выпаў менавіта на графіку, хаця нават дыпломны праект у Мінскім мастацкім вучылішчы натуральна скіроўваў на жывапіснае аддзяленне Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута?

— У жыцці многае атрымліваецца выпадкова. Сапраўды, у вучылішчы займаўся алейным жывапісам. Збіраўся быць жывапісцам. А пайсці на графічнае аддзяленне тэатральна-мастацкага інстытута ўгаварылі аднакурснікі, каб... зменшыць ім канкурэнцыю на ўступных экзаменах. Аднак я ніколі пра гэта не шкадаваў. Вабіла новае, нязвяданае, тое, чым яшчэ не займаўся. Заняткі ў інстытуце мяне захапілі цалкам: акварэльны жывапіс мне даўно падабаўся, а тут яшчэ праца над афартамі, літаграфіяй, потым — лінаграфія, кніжная ілюстрацыя. Усё гэта было дастадоў, толькі да малюнка я ставіўся прахалодна, хоць ведаў яго першачарговую неабходнасць. Крыху пазней

я прыйшоў да сапраўднага разумення ролі малюнка як асноўнага інструмента графіка, і ён заняў адпаведнае месца ў маёй далейшай творчасці.

Рэжысёр кнігі

— Вы шмат працавалі ў галіне кніжнай графікі. Як адбываецца ілюстраванне: вобраз ідзе ад тэксту ці тэкст выклікае пэўныя асацыяцыі, якія і кладуцца ў аснову твора?

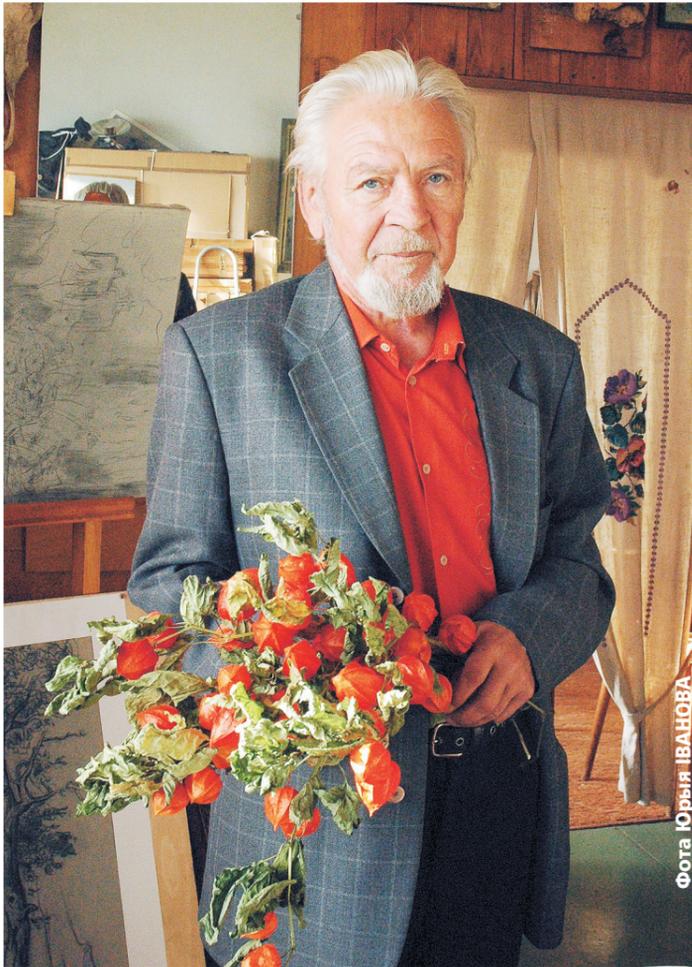
— Мастак — рэжысёр кнігі. Яго задача — расставіць акцэнты. Зрэшты, ілюстраванне кнігі падобна на стварэнне дэкарацыі для сцэны. Невыпадкова многія рэжысёры малявалі і малююць. Сяргей Эйзенштэйн, да прыкладу, занатоўваў на паперы ўсе мізансцэны будучых фільмаў, у пэўным плане яго можна лічыць ілюстратарам сцэнарыя. Так і мастак пры аздабленні кнігі не можа адрывацца ад твора цалкам, але павінен па-свойму інтэрпрэтаваць яго, данесці свае вобразы, каб яны супалі з якасцямі большай колькасцю ўяўленняў чытачоў. Не з усімі, бо гэта немагчыма, але з большасцю. Чытач тады ці ўспрымае трактоўку мастака, ці стварае вобраз на падставе тэксту і ілюстрацыі.

— Але перыяд росквіту кніжнай графікі прыпадае на 1960-я — пачатак 1980-х гадоў...

— Мне пашчасціла трапіць у гэтую агульную плынь тагачаснага ўзніслага творчага настрою. Ці шмат сёння выдаецца ў нас ілюстраваных кніг, якія становяцца з’явамі высокага мастацтва? А дзіцячай ілюстрацыі, па сутнасці, няма, ёсць дзіцячыя карцінкі, часам на мяжы кічу і безгустоўнасці. У гэтым сэнсе мне згадваюцца словы дзіцячага пісьменніка Карнея Чукоўскага, у якога аднойчы запыталіся, як трэба маляваць для дзяцей. На што ён адказаў: як для дарослых, толькі трошкі лепш...

Вялікі пласт культуры кніжнага ілюстравання, які існаваў у савецкія гады, практычна знік. Як сведчанне былога росквіту застаўся альбом «Савецкая кніжная ілюстрацыя», у першым томе якога прадстаўлены лепшыя ілюстрацыі савецкіх мастакоў, у другім — лепшыя ўзоры шрыфтавага афармлення. Ёсць там некалькі чалавек з Беларусі, сярод якіх — Уладзімір Басалыга, Алена Лось, Арлен Кашкурэвіч, Георгій Паплаўскі. А нядаўна, гартаючы гэтае выданне, заўважыў, што толькі я адзін з нашай краіны прадстаўлены адразу ў двух тамах — як шрыфтавік і як ілюстратар кнігі.

— А як жа развівалася станковая графіка пры такой вялікай папулярнасці кніжнай?

Фота Юрыя ІВАНОВА

— Школа беларускай графікі закладвалася менавіта на аснове кніжнай ілюстрацыі. Кніга стала штуршком для развіцця графічных тэхнік, а ўрэшце і станковай графікі. Як правіла, добрыя мастакі кнігі адначасова былі цікавымі станкавістамі: адно “падштурхоўвала” другое. Таму я заўжды паўтараў студэнтам: графік павінен у роўнай ступені валодаць майстэрствам і ў станковай творчасці, і ў кніжнай ілюстрацыі. Асабіста мне станковая графіка заўсёды дапамагала ў ілюстраванні, а кніжная графіка падмацоўвала станковую. Адбываўся мой цікавы творчы альянс.

Саграецца душа

— У ілюстрацыях да “Пана Тадэвуша” і “Новай зямлі” ўражваюць вобразы, пазнавальныя, тыпова беларускія. У вас была задача выявіць у работах нацыянальны тыпаж?

— Так, сапраўды, вобразы шляхцічаў і паноў у “Пане Тадэвушы” мала адрозніваюцца ад вяскоўцаў. А ў “Новай зямлі” ўжо сапраўдныя народныя вобразы. Я ніколі не рабіў партрэтаў з прыроды, імкнуўся ўвасабіць штосьці характэрнае. Такі падыход узнікаў ненаўмысна, сам па сабе. Што ж характэрна для беларусаў? Тыпаж. Той тыпаж, што пачынаецца ад прыроды. Наша прырода не мае вострых вуглоў. Пагоркі — пакатыя, стромы — выклочэныя. Напэўна, гэтка прырода стварыла вобраз чалавека, так бы мовіць, з “незавостраным”, “акруглым” характарам. Наш народ, у адрозненне, напрыклад, ад горцаў, больш разважлівы ды мяккі. Прырода і чалавек — непарыўнае. І як бы чалавек не імкнуўся ўздзейнічаць на яе, прырода ў большай ступені ўплывае на асобу, яна фарміруе, стварае народ, бо вызначае ўмовы жыцця, самога існавання людзей на працягу многіх гадоў, стагоддзяў, пакаленняў.

— Беларуская мастацкая школа фарміравалася на народным этнасе, традыцыях, народным духу, перакладзеным на мову прафесійнай творчасці. Ці можна гэтыя рысы захаваць у сённяшнім уніфікаваным і глабалізаваным свеце?

— Сёння мастацтва адмаўляецца ад прадметнага свету, будзе рэбусы. Але мне здаецца, нагуляўшыся, чалавецтва вернецца да глыбокага пазнання, высокай адукацыі, філасофска-аналітычнага падыходу і аб’ектыўнай ацэнкі жыцця. Уладзімір Фаворскі аднойчы сказаў, што за мільёны гадоў прырода стварыла столькі форм, што ніводны чалавек не можа прыдумаць штосьці новае. І задача мастака — знайсці і паказаць гэтую разнастайнасць.

— Што вас засмучае і што абнадзейвае?

— Што да графікі, дык, на вялікі жаль, такія папулярныя ў свой час эстамп, гравюра, літаграфія, афорт сёння амаль што не выкарыстоўваюцца мастакамі з-за іх вялікай працаёмкасці. Усе перайшлі на змешаныя камбінаваныя тэхнікі. З аднаго боку, гэта хутчэй і прасцей, чым выразаць гравюру, якая патрабуе абсалютнай дакладнасці, не дапуская тэхнічных вольнасцей. З другога — знікаюць неабходныя для класічных графічных тэхнік матэрыялы. Баварскія камяні, у асноўным, стачыліся. Старыя друкары сыходзяць, а новай змены няма. На пальцах можна пералічыць тых, хто займаецца афартамі. Я сам перайшоў сёння на акварэль і малюнак. Спадзяюся, што ў гэтых вольных тэхніках удацца выказаць тое, чым саграваецца душа...

Людміла ПАШКОЎСКАЯ

Рэдакцыя “К” шчыра віншуе Васіля Шаранговіча з 70-годдзем! Зычымы Вам, шаноўны Васіль Пятровіч, плённа ва ўсіх пачыненнях на карысць нашай Бацькаўшчыны і здзяйснення новых задум!

І “Гісторыя танга”

З 8 па 12 студзеня ў Брэсце прайшоў XXI Міжнародны фестываль “Студзеньскія музычныя вечары”.

Напярэдадні ўрачыстага адкрыцця “...Вечароў” адбылася своеасабліва ўверцюра да музычнага свята. На сцэне абласнога тэатра драмы і музыкі выступілі сімфанічны аркестр Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі “Маладая Беларусь”. Гэтым разам у яго праграме прагучала багата іспанскай, італьянскай, нямецкай музыкі. Вячалі канцэрт творы І.Штрауса.

Аматары класікі сустрэліся з артыстамі 14 краін свету. На сцэне тэатра драмы і музыкі выступілі каля 200 музыкантаў. Упершыню ў Брэст прыехалі выканаўцы з Грузіі, Фінляндыі, Балгарыі, Бразіліі, Паўднёвай Карэі і Алжыра. Цікаваць выклікалі і новыя нацыянальныя інструменты, якія яшчэ ніколі не гучалі на фестывалі. На банданеоне выканальніцае майстэрства прадэманстраваў польскі музыкант Клаудзіуш Баран, а на бандуры — украінская артыстка Наталля Ведзьмяджок. Прытрымліваючыся ўмоў фестываля, яго арганізатары парадвалі публіку і новымі імёнамі, сярод якіх — лаўрэаты і стыпендыяты спецыяльнага фонду Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі.

Кожны вечар радаваў музычным праектам сусветнага ўзроўню. Народны артыст СССР, Герой Масквы Уладзіслаў П’яўко прывёз групу вакалістаў, якія пабывалі ў многіх краінах свету. Другі вечар уразіў праектам народнага артыста Украіны, прафесара Львоўскай дзяржаўнай акадэміі музыкі Артура Мікіці “Гісторыя танга” на музыку Астора П’яцолы. У трэці вечар выступіла Ліяна Ісакадз. Скрыпачка саліравала і дырыжыравала Беларускай дзяржаўнай камерным аркестрам, які не быў у Брэсце 15 гадоў.

Дэбютантам фестываля стаў Бранскі акадэмічны хор. А завяршыў свята аркестр Брэсцкага тэатра драмы і музыкі разам з замежнымі майстрамі опернай сцэны.

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Матвейчук пад час свайго выступлення на закрыцці фестываля адзначыў высокі творчы патэнцыял рэгіёна, пацвердзаны на леташняй справаздачы ў сталічным Палацы Рэспублікі, і ўганароваў кіраўніка вобласці Канстанціна Сумара высокай узнагародай “За ўклад у развіццё культуры”.

Алена КАПАЧОВА
Брэст

Вакол сталіцы

Даведнікам па ўстановах культуры ды адпачынку і прыгожым фотаальбомам стала новая кніга “Мінск і ўскарыны” выдавецтва “Вышэйшая школа”.

Аўтар альбома — Святлана Машчанка, спецыяліст па турызме, супрацоўніца таксама ў якасці гід-перакладчыка і экскурсавода ў розных кампаніях. У выданні названы папулярныя зоны адпачынку, музейныя цэнтры і мемарыялы, спартыўныя комплексы, канцэртныя залы, тэатры, храмы.

Не забылася аўтар і на старажытныя беларускія гарады Міншчыны з іх архітэктурай і помнікамі: Нясвіж, Ракаў, Лагойск, Заслаўе, Слуцк, Барысаў, Маладзечна, Івянец, Дзяржынск, Валожын. Багата культурнага спадчына гэтых населеных пунктаў паказана праз гісторыю аднаўлення святыняў, вяртанне духоўных каштоўнасцей, рэліквій, апаведы пра лёсы знакамітых жыхароў.

Знакамітых жыхароў. Не забылася аўтар і на старажытныя беларускія гарады Міншчыны з іх архітэктурай і помнікамі: Нясвіж, Ракаў, Лагойск, Заслаўе, Слуцк, Барысаў, Маладзечна, Івянец, Дзяржынск, Валожын. Багата культурнага спадчына гэтых населеных пунктаў паказана праз гісторыю аднаўлення святыняў, вяртанне духоўных каштоўнасцей, рэліквій, апаведы пра лёсы знакамітых жыхароў.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

**Кропкі аб'яднання
разнастайнасці**

У Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі адбылася выстаўка скульптуры Аляксандра Батвінёнка "Традыцыя і сучаснасць". Для аўтара яна стала зыходным пунктам разнамоўных міфалагічных еднасцей, якія гавораць пра чалавечую годнасць і ўсепераможнасць каханья.

Пабачыць скульптуры Батвінёнка ў адной зале — сапраўднае асалода. Аляксандр Уладзіміравіч — з тых шчаслівых творцаў, чые арыгінальныя работы не затрымліваюцца надоўга ў майстэрні, хутка "з'яжджаючы" ў парк і на плошчы гарадоў свету. Скульптар пастаянна прымае ўдзел у міжнародных сімпозіумах, дзе дэманструе высокую якасць беларускага мастацтва. Пацвярджэннем гэтага стаўся той факт, што ўсе работы,

Іррэальнасць завірухі часу

А.Батвінёнак.
"Легенда".

створаныя ім на падобных формах, устаноўлены ў гарадах іх правядзення.

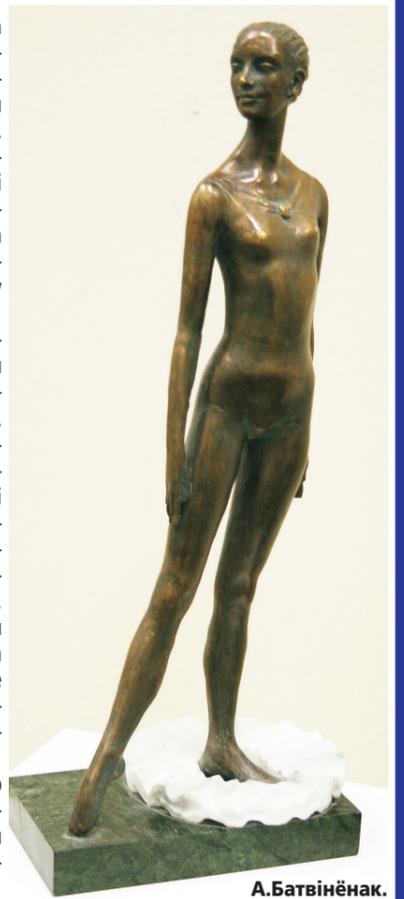
Як вядома, сапраўднае прызнанне Аляксандр Батвінёнак атрымаў за партрэты. Дарэчы, гэта адзначана і на дзяржаўным узроўні: у 2001 годзе скульптар стаў лаўрэатам спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі

Беларусь у вобласці мастацтва за стварэнне помніка Пятру Мсціслаўцу. Таму, канешне ж, персанальная выстаўка не магла абысціся без лепшых твораў гэтага жанру. Глядач пабачыў пранікнёную выяву Якуба Коласа, у якой вельмі ўдала, падаецца, злоўлены характар класіка беларускага слова, а таксама пазнаёміўся з адной з шэрагу работ, прысвечаных Фёдару Дастаеўскаму.

Аднак атмасферу перакрываўнага эпох пад час імпрэзы стваралі іншыя постаці, нібы маэтрыялізаваўшыся з завірухі часу. Стварыць незвычайнае адчуванне дапамагло ўнікальнае спалучэнне аўтарам дрэва, каменю і саломкі. "Русалка" прыслухоўвалася да такога далёкага гулу мора ў ракавінцы, спачывала ў млявым задуменні "Венера", "Юдзіф" насміхалася з адсечанай галавы свайго ворага, дзяўчына на "Купалле" пускала па вадзе вяннок, а насупраць грацыёзнай "Царэўны Лебедзі" паўставала з нябыту напаяўжанына-напаяўтлушка "Фенікс".

Уцякаючы іррэальнасць свету Аляксандр Батвінёнак завяршае "Легендай" аб волаце, якога ўздзімае над зямлёй прага справядлівасці, ды творам "Архангел Міхаіл", што ідзе па свеце, баронячы людзей ад несправядлівасці.

Настасся ПАНКРАТАВА

А.Батвінёнак.
"Юная балерына".

Па той бок штодзённасці

Напрыканцы 2008 года ў музеі-сядзібе "Пружанскі палацык" адкрылася новая выстаўка. Другі раз палотны выхаванца Бабруйскага мастацкага вучылішча, пружанца Уладзіміра Пятраня выстаўляюцца ў гэтай зале.

У музеі размешчаны восем работ мастака. Але ж сёння Уладзімір прыйшоў да аматараў мастацтва не адзін, а са сваім сябрам — мастаком Алегам Восіпавым, таксама пружанцам, які прадстаўляе два свае новыя палотны. Дарэчы, ён прымаў удзел у Першым конкурсе выяўленчага мастацтва "Арс-Лонга-2005" са сваёй работай "Абуджэнне Глафіры".

Толькі карціны, прасякнутыя глыбокім сэнсам, які перадае ўласнае "Я", могуць сапраўды прыцягнуць глядача. Усё, што існуе па той бок штодзённасці, зачароўвае. Мо таму работы У.Пятраня вартыя ўвагі. Цяжка вызначыць яго стыль: можа, гэта разнавіднасць фігуратыўнага сюррэалізму? Здаецца, што ні адно паняцце тут не падыходзіць дакладна. Яго карціны адзінкавыя ў сваім родзе і не даюць уключыць сябе ў рамкі вызначанага стылёвага кірунку. Ні яго тэмы, ні яго стыль, ні яго тэхніка не з'яўляюцца працягам вызначанай традыцыі.

Ды і вядомы пружанцам будынак музея ўражае сваёй арыгінальнасцю, і калі шараговы наведвальнік музея, ужо перапоўнены эмоцыямі, заходзіць у выставачную залу, ён атрымлівае эмацыяна-культурны шок. Менаві-

та тут, у рэгіёне, чалавек сустракаецца з высокім мастацтвам жывапісу праз вобразна-стракатыя незразумелыя палотны, якія насамрэч вабяць глядача.

Алег Восіпаў пакуль невядомы пружанцам мастак. Ягонныя палотны кранаюць сваёй насычанасцю фарбаў і вобразаў... Ён належыць да шэрагу вечных працаўнікоў і шукальнікаў на перакрываўнага сусветаў мастацтва. Бадай, створанае гэтым мастаком зразумелае не столькі лагічна, колькі вобразна. Яго карціны — гэты шчыры апошні дыялог. Алег Восіпаў — складаны, самакрытычны творца, якому ўласцівы сумневы і які пастаянна знаходзіцца ў пошуку. Мір яго карцін распасціраецца ад пачуццёва-пэўнага да пафіласофскага ўсеагульнага, ад гратэскава-рэалістычнага да вольна формаўтваральнага. Вобразныя сюжэты ў яго творах змяняюць свае прапорцыі, дэфармуюцца, набываюць рытм і рух, напаяюцца лёгкім дэкорам, вар'іруюцца. Устойлівая кампазіцыя ўдасканальваецца праз лёгкую імправізацыю. Гармонія формы накіроўваецца ў кантрастныя проціпастаўленні.

Зразумела, час ад часу бачыш, што на выстаўку прыходзяць ужо знаёмыя асобы — многія наведвальнікі прыходзяць другі, трэці раз, яны прыводзяць з сабой сваіх блізкіх і сяброў. Іосці і жыхары горада атрымалі ўнікальную магчымасць сустрэчы з сучаснымі накірункамі жывапісу, а гэта гонар і для мастака, і для музея.

Юрый ЗЯЛЕВІЧ
Пружаны

А.Восіпаў. "Карыда".

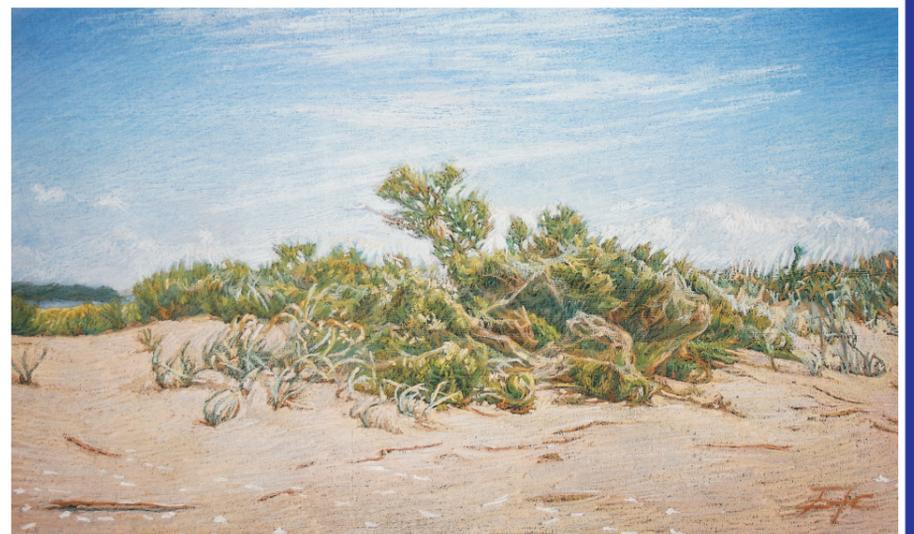
Мусіць, яшчэ ад прабацькоў — Адама і Евы — нам дасталася невычэрпная прага да пазнання свету. Для дзіцяці жаданне выправаваць усё на густ і вобмацак, "пакарыць небяжыныя прасторы" натуральнае. Аднак, пасталеўшы, большасць колішніх "першаадкрывальнікаў" страчвае інтарэс да тых "пошукаў" і замыкаецца ў межах будзённых клопатаў.

мастачка раскрывае характар "Ціхага жыцця".

Павольна карціны распавядаюць глядачу, што філасофскі спакой можна знайсці ў бязмоўнасці мілых сэрцу куточкаў горада, у задуменнасці "Цёмнай алеі", у загадкаваці звычайнай "Лужыны". Тады і ў забытанай рачной траве здолееш пабачыць "Павуцінне часу".

У эпоху падабенства, калі людзі, якія знаходзяцца побач, паступова ператвараюцца для некаторых у безаблічны натоўп, неадшульлены спіс тэлефонных нумароў ці элек-

Маляваць густым сланечнікавым... басам

Ж.Будзейка. "Павуцінне часу".

Мастак Жанна Будзейка — з ліку той меншасці, хто працягвае вылучаць новыя адценні ў звыклым і вучыцца з лапікаў уражанняў і пачуццяў складваць мазаіку душэўнай гармоніі. Наколькі ёй гэта ўдаецца, можна пабачыць на персанальнай выстаўцы мастачкі "На захад ад Эдэма", што праходзіць у Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі.

Пазнанне свету Жанна Будзейка прапануе распачаць з таго, што ў кожнага перад вачыма, аднак часцяком застаецца незаўважным, — з песні кветак. Густы бас сланечнікаў "Сонечным магнітам" прыцягвае ўсмешкі, пляскавая калыханка за "Веснічкамі" аб'ячае раскрыць сакрэты старога саду, баллады раслін "Аksamітавага сезона" насычаюць жывіньскі настрой шчылівымі ноткамі настальгіі па сыходзячай цеплыні, а заміраючая ў паветры "Мелодыя верасня" запэўнівае: сакавітыя фарбы лета абавязкова вернуцца на наступны год. І нават у паміраючых кветак

тронных нікаў, галерэя партрэтаў Жанны Будзейка прымушае глядача шукаць індывідуальнасць у кожным чалавеку. Яна знарк не піша твар канкрэтнай асобы, хаваючы імёны за тыпізаванымі подпісамі, такімі, як "Суседка", "Гандлярка", "Ігарок", "Дзім Дзімыч". Аднак графічныя партрэты, якія напачатку нібы згубіліся ў зале побач з кідка-яркімі нацюрмортамі і пейзажамі, раптам захопліваюць усю ўвагу наведвальніка. У іх чытаюцца думкі, характар і лёс герояў твораў мастачкі — звычайных і адначасова ні на кога не падобных людзей.

Як значнае сама Жанна Будзейка, дзеці і кветкі, парк і сады, творы мастацтва, усё тое чароўнае, што нараджаецца сілай духу, — гэта і ёсць часткі мазаікі Сусветнай гармоніі, якія кожны з нас імкнецца сабраць у адзінае цэлае.

Людміла МАКОЎСКАЯ

50 дзён да адкрыцця Вялікага ФОТАХРОНІКА РЭКАНСТРУКЦЫІ: АД КАЛОНЫ ДА АПАЛОНА

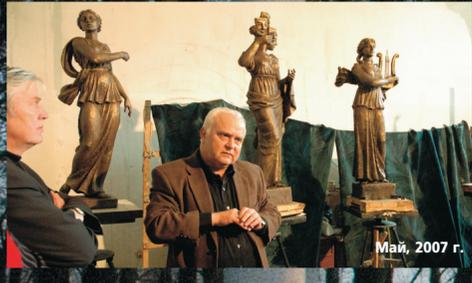

Фота Максіма ГУЧАКА, БелТА

Сакавік, 2008 г.

Сакавік, 2008 г.

Май, 2007 г.

Верасень, 2007 г.

Верасень, 2007 г.

Сакавік, 2008 г.

Снежань, 2007 г.

Лістапад, 2008 г.

Май, 2008 г.

Студзень, 2009 г.

Студзень, 2009 г.

Студзень, 2009 г.

Студзень, 2009 г.

Студзень, 2009 г.

Студзень, 2009 г.

Снежань, 2008 г.

Студзень, 2009 г.

Малыя гарады: праблемы — пытанні — рашэнні

Не будзем паглыбляцца ў структуру адміністрацыйнага падзелу і геапалітычны асаблівасці нашых райцэнтраў. Дый ці вялікая розніца: гаворка — пра мястэчка, сярэдняе паселішча ці малы горад? Галоўным тут падаецца іншае. Больш за сотню райцэнтраў Беларусі ўтвараюць прастору, якую называем Бацькаўшчынай. І кожны гарадок мае адметныя рысы менталітэту, сваю духоўную ауру, непаўторнае народнае мастацтва, сфарміраваныя цягам стагоддзяў пад жыццядайным уплывам роднай зямлі.

Гарпасёлак Глуск — адзін са 118 райцэнтраў Беларусі. Узрост — 612 гадоў. Колькасць жыхароў — 8,7 тысячы. Некалькі будаўнічых арганізацый і прамысловых прадпрыемстваў... У сферы культуры — дзіцячая школа мастацтваў, РДК, кінатэатр "Арыён", раённая і дзіцячыя бібліятэкі. Вядзецца рэканструкцыя колішняй крамы пад краязнаўчы музей. Летась на гэтым аб'екце было асвоена 150 мільёнаў рублёў, сёлета на работы выдаткавана 938 мільёнаў...

Гарпасёлак паступова, але мэтанакіравана змяняе сацыякультурнае аблічча. За кожным крокам — немалыя бюджэты і інвестыцыйныя ўкладанні. Але і самі работнікі культуры Глуска ва ўмовах, так бы мовіць, аптымізаванага фінансавання, вучацца зарабляць на развіццё ўласнай галіны.

Пакуль праграма не "звярстана"

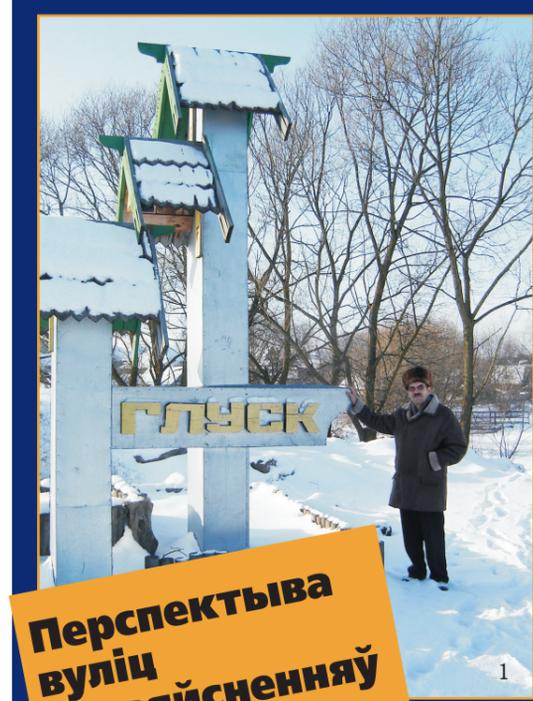
Мы яшчэ вернемся да творчых працоўкаў, назапашаных гарпасялковымі культасветнікамі. А больш прадметную гаворку распачнём з галоўнай, як падаецца, культурнай праблемы Глуска: будынак Раённага дома культуры, узведзены пасля Вялікай Айчыннай вайны, знаходзіцца цяпер у аварыйным стане. Звонку РДК выглядае як быццам няблага (вынік штогадовых касметычных рамонтаў), а знутры...

— Бэлы перакрыццёў двухпавярховай будыніны папрагнівалі, — тлумачыць дырэктар установы Надзея Бычкоўская. — Цвікі, як у масла, заходзяць... А па сценах — шчыліна за шчылінай. Так што глядзельную залу для маштабных мерапрыемстваў не выкарыстоўваем, ладзім іх у кінатэатры "Арыён". Канцэрты — таксама вязаныя, на пляцоўках такіх, да прыкладу, арганізацый, як цэнтральная бальніца, гаргаз, жылкамунгас... Але план па платных паслугах РДК летась перавыканаў. Па ўсёй цэнтральнай клубнай сістэме ў 2008 годзе зароблена больш за 117 мільёнаў рублёў, большая палова гэтай сумы — унёсак РДК...

У непасрэдным творчым саюзе са старшынёй райвыканкама Аляксандрам Багелем і начальнікам аддзела культуры Уладзімірам Шулякоўскім Надзея Уладзіміраўна нават пры такой матэрыяльнай

Сёлета "К" распачынае цыкл публікацый пра жыццё рэгіёнаў пад новай рубрыкай "Родная зямля: час крэатыву": і з той нагоды, што 2009-ы абвешчаны ў Беларусі годам роднай зямлі, і па прычыне надзвычайнай ёмістасці гэтага словазлучэння. Гэта не толькі тэрыторыя і прыродныя рэсурсы, як падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка на нядаўнім уручэнні Дзяржаўнай прэміі "За духоўнае адраджэнне" і спецыяльных прэмій Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва, а яшчэ і бацькоўскі дом, сям'я, дзеці, традыцыі, звычаі і маральныя ідэалы народа, яго самабытная культура, багата, гераічная гісторыя... Пагадзіцеся, любая дэталізацыя азначэння "родная зямля" (з улікам тэматычнай спецыфікі "Культуры") вартая сур'ёзнага журналісцкага абагульнення. Гаворка ў артыкуле пойдзе пра рэалізацыю Дзяржаўнай комплекснай праграмы развіцця рэгіёнаў, малых і сярэдніх гарадскіх паселішчаў на 2007 — 2010 гады. Праграма гэтая, як вядома, скіравана на захаванне, утрыманне і выкарыстанне аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны, развіццё турыстычнай дзейнасці і мясцовай традыцыйнай культуры, умацаванне матэрыяльнай базы сацыякультурнай сферы...

Адрас для камандзіроўкі быў выбраны на карце беларускай рэгіянальнай прасторы невыпадкова. Менавіта ў пасёлку гарадскога тыпу Глуск, як распавёў "К" начальнік упраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама Анатоль Сінкавец, красамоўна выяўляецца палітыка раённага кіраўніцтва і мясцовага аддзела культуры па планавым развіцці сацыяльнай сферы, якое тут лічаць першарадным гарантам эканамічнай бяспекі рэгіёна. Ёсць у названым кірунку неаспрэжыта дасягненні, хапае і праблемных пытанняў. А канчатковым штуршком для журналісцкай камандзіроўкі паслужылі высновы Анатоля Сінкаўца: "Публікацыя ў "Культуры" паспрыяе таму, каб Глуск хутчэй займеў новы РДК, бо сённяшні — у аварыйным стане".

Перспектыва вуліц і здзяйснення Глуска

базе наладзіла бесперабойную клубную дзейнасць. Балазе прыбудова да РДК, дзе ладзяцца тэматычныя дыскатэкі, — адносна новая, таму і для танцаў бяспечная, дый абсталявана як мае быць. Старшыня райвыканкама летась выдаткаваў 18 мільёнаў на светлавую апаратуру, больш за 8 мільёнаў — на кандыцыянер...

У час размовы з Надзеяй Бычкоўскай не пакідала адзінае пытанне: а якімі былі б эканамічныя паказчыкі РДК, калі будынак яго быў бы новым і меў бы пакоі для работы гурткоў і рэпетыцый двух народных калектываў? Падкрэслім, пытанне гэтае неаднаразова абмяркоўвалася на ўзроўні начальніка ўпраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама і старшыні Глускага райвыканкама. І меркаванне тут — адзінае: пакуль абласная інвестыцыйная праграма на 2009 год не "звярстана" да канца, мэтазгодна ўключыць у яе змест фінансаванне будаўніцтва ў Глуску Раённага дома культуры. Тым больш, што за аснову будучага будаўніцтва глускія ўладаў бяруць тыпавы праект, фінансавыя выдаткі на прывязку якога да канкрэтнай мясцовасці непараўнальныя з коштам падрыхтоўкі праектна-каштарыснай дакументацыі для будынка арыгінальнай канструкцыі.

Словам, раённы цэнтр без сучаснага цэнтра культуры — як сяло без храма. Гэтай жа думкі прытрымліваецца і кіраўнік Глускіны Аляксандр Багель:

— Наш раён — менавіта тая глыбінка Беларусі, якую і падсілкоўваюць

дзяржпраграмы развіцця сяла, малых гарадоў, турызму, паляпшэння дэмаграфіі... Развіццё вытворчасці ў такім маленькім населеным пункце, як Глуск, абсалютна бесперспектыўнае без прытоку моладзі. А яе не прыцягнуць толькі работай і толькі заробкам: патрэбны жыллё, умовы працы і адпачынку. Словам, культура тут — фактар вырашальны. І не ўяўляю развіццё малых гарадоў без узвядзення сучасных аб'ектаў культуры. Наш зямляк і дпутат, колішні намеснік старшыні аблвыканкама Анатоль Глаз падтрымаў будаўніцтва ў пасёлку лядовай арэны і Раённага дома культуры. Па першым аб'екце вядзецца праектаванне, і грошы больш, што за аснову будучага будаўніцтва глускія ўлады бяруць тыпавы праект, фінансавыя выдаткі на прывязку якога да канкрэтнай мясцовасці непараўнальныя з коштам падрыхтоўкі праектна-каштарыснай дакументацыі для будынка арыгінальнай канструкцыі.

Кіраўнік раёна як руплівы гаспадар і як чалавек, што лічыць культуру не падчаркай, а рухавіком эканомікі і вытворчасці, гэтакім "горадаўтваральным" фактарам, натуральна, хоча бачыць цэнтр раёна, сапраўды аддаленага ад шумных шляхоў, утульным, прыгожым і максіма-

У сваім доме ды без Дома культуры?

льна прыстасаваным для эфектыўнай працы ды адпачынку. Таму лядовая арэна і РДК — аб'екты для яго прыярытэтных. І ўзвядзенне іх Аляксандр Багель разглядае як яшчэ адзін канкрэтны крок да заваявання людскога даверу. І якія б цяжкасці ні паўставалі, рух гэты, па меркаванні Аляксандра Іванавіча, павінен быць несупынным. Яшчэ адзін доказ таго, што пытанні культуры ўшчыльную знітаваны з праблемамі сацыяльнымі.

А вось аргументы, і не менш слушныя, намесніка старшыні Глускага райвыканкама Людмілы Клыга:

— Без новага РДК нам ніяк не абыйсціся, бо вельмі шмат у раёне таленавітых людзей, цікавых калектываў. Толькі моладзі — тры з паловай тысячы чалавек. А дыскатэчная зала сённяшняга РДК хоць і абсталявана па апошнім слове тэхнікі, але ўсіх жадаючых змясціць не можа...

Выйсце — у аптымізацыі

Давайце прагуляемся па райцэнтры. Пачнём з галоўнай вуліцы — Кірава, па якой любіць вандроўнік і ўязджае з боку Асіповічаў у Глуск. Першая культур-

ная зона райцэнтра групуецца вакол дзіцячай школы мастац-

тваў. Тут дзейнічаюць музычнае і харэаграфічнае аддзяленні, нядаўна адкрыўся клас духавых інструментаў, ёсць клас выяўленчага мастацтва, які дзейнічае на базе сярэдняй школы № 2. ДШМ для гарпасёлка — установа знакавая, прэстыжная, брэндавая. Пагадзіцеся, два раілы ў адной установе культуры могуць сабе дазволіць не ў кожным, нават і досыць буйным, горадзе. Але ў ДШМ Глуска таксама ёсць праблемы, вырашэнне якіх наўпрост залежыць ад пашырэння кола аб'ектаў культуры і ўмацавання матэрыяльнай базы галіны. Справа вось у чым. Развіваецца харэаграфічнае аддзяленне (узорны харэаграфічны ансамбль для маленькага Глуска — паказчык больш чым пераканаўчы), а таму не можа прыняць усіх жадаючых. Істотны недахоп у навучальна-творчых плошчах адчуваюць і юныя мастакі, якія "арандуюць" клас у бліжэйшай школы гарадскога пасёлка. Дзе выйсце?

— У аптымізацыі ўстаноў культуры, — адказвае начальнік аддзела культуры Уладзімір Шулякоўскі і тлумачыць. — Пасля рэканструкцыі будынка крамаў "Культтавары" і "Дзіцячы свет" пад краязнаўчы музей перанясём сюды таксама дзіцячую і раённую бібліятэкі.

Будынкi, што вызвалюцца ад бiблiятэк, мяркуем выкарыстаць для размяшчэння харэаграфiчнага аддзялення ДШМ i класа выяўленчага мастацтва...

Па папярэднiх падлiках, краязнаўчы музей у Глуску, дзе хопiць месца не толькi для бiблiятэк, але i для ўласнай галерэi, будзе здадзены напрыканцы гэтага года. Перапланiроўка аконных праёмаў i ўстаноўка шклопакетаў ужо завершаны.

На бульвары Грахоўскага

Бульвар Сяргея Грахоўскага размешчаны ў цэнтры Глуска. Пашанотную назву

года белапалыкамі расстраляны сакратар першага Глускага валаснога Савета Жышкewiч Дзiмiтрый Андронаwиwч"...

Як паведамляе дырэктар Цэнтральнай раённай бiблiятэки Святлана Сiняк, менаwита адсюль, з бульвара Сяргея Грахоўскага, распачынаюцца экскурсийныя платныя ўроки, што ладзяцца гарпасялковымi бiблiятэкарамі, i далей пралягаюць па раёне ў трох накірунках: Глуск — Слаўкаwичы — востраў Зыслаў (па дарогах партызанскай славы); Глуск — Завалочыцы (наведванне старажытнай грабнiцы ў Барысаўшчыне, археалагiчнага помнiка ў Сiманавiчах, Казьма-дзiмянаўскай царквы ў Гарадку...); Глуск — Халопенiчы —

па аказаннi платных паслуг спраўляюцца без перашкод, максымальна выкарыстоўваючы i састарэлую матэрыяльную базу, i новыя формы бiблiятэчнай работы. I апошнi нюанс з гэтай нагоды: не без iнiцыятывы i падтрымкi ўсё таго ж Анатоля Сiнкаўца бiблiятэкары Магiлэўшчыны займелi магчымасць выкарыстоўваць назапашаныя пазабюджэтныя сродкi для пашырэння ўласных прафесийных магчымасцей. Таму i не даводзiцца здзiўляцца, што абедзве ўстановы маюць увесь комплекс камп'ютэрнай тэхнiкi.

маецца з маладога чалавека сапраўднага патрыёта i гаспадара роднай зямлi. Менаwита з гэтай нагоды i ўзникла iдэя стварэння ў Глуску краязнаўчага музея, а раскопкi на замчышчы летась Iрына Ганецкая вяла разам з брыгадамi мясцовых школьнiкаў за кошт раённага бюджэту. Райвыканкам выдаткаваў на гэта ледзь не два мiльёны рублёў. У вынiку для будучай музейнай экспазiцыi сабрана сто тысяч унiкальных экспанатаў глускай сiвой даўнiны.

Да канцэпцыi краязнаўчага музея ў

будовы, — гарпасялковая гiмназiя з цудоўным басейнавым комплексам, якiм карыстаецца ўвесь раён, Багаўлёнская царква, са святарамi якой актыўна супрацоўнiчаюць гарпасялковыя бiблiятэкары (Гадзiны духоўнай асветы "Святло душы" ладзяцца ў цэнтральнай бiблiятэцы рэгулярна)... Так што ад малазаселенага калiсьцi мiкра-раёна, што прадзiмаўся вятрамі з усiх бакоў, засталася на сёння толькi арыгiнальная назва. А неўзабаве з'яwiцца тут i лядовая арэна.

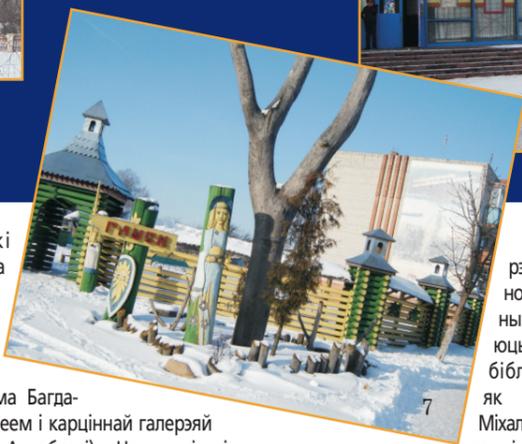
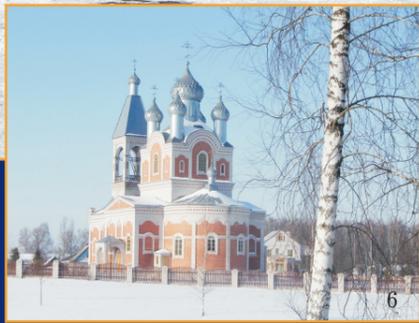
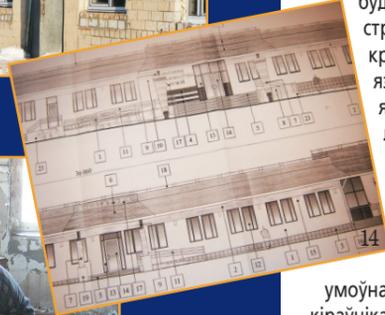
Музей будзеца, а РДК?

I апошня культурная зона райцэнтра, а дакладней — лагiчны працяг "Сямi вятроў" у накірунку вёскi Хвастовiчы, што ўшчыльную падступае да Глуска. Менаwита тут бабруйска будаўнiчая брыгада вядзе рэканструкцыю будынка колiшняй крамы пад уладкаванне краязнаўчага музея, дзвюх бiблiятэк i выставачнай залы. Некалькi слоў пра канцэпцыю музейнай экспазiцыi. Натуральна, яе археалагiчная частка наўпрост будзе звязана з раскопкамi на месцы замчышча. Але найперш, безумоўна, будзе ўлiчана меркаванне кiраўнiка раёна, што гiсторыю родных мясцiн падаваць трэба праз персаналiю — праз асобы Аляксандра Тарасевiча, Альгерда Абуховiча, Сяргея Грахоўскага, Фёдара Янкоўскага, Аркадзя Марцiновiча... А над афармленнем экспазiцыi, мяркуецца, працаваць будуць мастакi з Глусчыны — Вячаслаў Захарынскi, Уладзiмiр Даўшэwич...

Насупраць будучага музея — маляўнiчы парк. Менаwита тут, па адной з задум, размесцiцца новы РДК. Меркаванне, на наш погляд, даволi спрэчнае, бо паблiзу дзейнiчае Цэнтр культуры вёскi Хвастовiчы. Здарова канкурэнцыя нiкому не перашкаджала, але цi мэтазгодная адносна бiлiзкасць аднапрофiльных устаноў для маленькага Глуска? Яшчэ адна з пачурых прапановаў: "прывязаць" РДК да мясцовасцi, прылеглай да ДШМ. Але i тут замнога ваганняў: маўляў, i ад цэнтра далёка, i месца для будаўнiцтва мала, бо сярод клубных памяшканняў не пашкодзiла б знайсцi плошчы i для кабiнэтаў аддзела культуры. Самая рацыянальная прапанова, здаецца, прагучала з вуснаў дырэктаркi РДК: новы будынак трэба ўзводзiць у гарадскiм парку — у адноснай бiлiзкасцi ад райвыканкама i бульвара Грахоўскага. Менаwита тады захаваецца раўнавага гарпасялковых культурных зон... Натуральна, дыскусiя гэтая — папярэдняя. Былi б грошы на будаўнiцтва, а аптымальнае для яго месца знойдзецца.

Яўген РАГiН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мiнск — Глуск — Мiнск
(Фота аўтара)

На здымках (па нумарах):
1. Уязны знак у райцэнтры; 2. Раённы дом культуры; 3. Глуск аднапавярховы; 4. Жылая забудова ў мiкрараёне "Сем вятроў"; 5. Мемарыяльная дошка ў гонар Сяргея Грахоўскага; 6. Прыкладна ўвiдны добраўпарадкаванне; 7. Адзiн з прыкладна ўвiдны добраўпарадкаванне; 8. Раённая бiблiятэка; 9. Абелiск "Вайсковая слава"; 10. Дзiцячая бiблiятэка; 11, 15. Будучы музей знутры i звонку; 12. Кiнатэатр "Арыён"; 13. У басейн-гiмназii; 14. Такiм будзе музей-бiблiятэка.

бульвар займеў у 2003-ім — да 90-годдзя знакамітага беларускага паэта, якi дзяцiнства i юнацтва правёў на Глусчыне. Iмя Сяргея Иванавiча атрымала тады i сярэдняя школа № 1, а на бульвары была ўсталявана мемарыяльная дошка... Затрымаем тут падаўжэй, бо ў атачэннi бульвара — шэраг устаноў i зон культуры, якiя ўтвараюць яшчэ адну досыць разнастайную i цікавую прастору гарадскога пасёлка.

З аднаго боку тут — памянены шматкроць Раённы дом культуры, дзiцячая кавярня. З другога — кiнатэатр "Арыён", якi апрача wiдавiшчнай праграмы прапановаў наведвальнiкам паслугi бiльярднай, bufета, можна пагуляць тут i ў тэніс. Для гэтага ў свой час аддзел культуры правёў перапрафiлюроўку фае. Пасля гэтага з'яwiлася магчымасць i для адкрыцця wiдзасалона. Дарэчы, план платных паслуг "Арыён" стабiльна выконвае. Капiтальны рамонт кiнатэатра намечаны на 2010 год.

Пасярод бульвара — бюст двойчы Героя Савецкага Саюза Сцяпана Шутова, якi нарадзiўся ў вёсцы Дварэц Глускага раёна. У час Вялiкай Айчыннай вiн даслужыўся да намеснiка камандзiра танкавага корпуса, а пасля вайны працаваў намеснiкам мiнiстра сацыяльнага забеспячэння БССР... А на рагу бiлiжэйшай ад бульвара вулiцы — мемарыяльная дошка на ваенкаматаўскiм будынку: "На гэтым месцы ў студзенi 1918

Акцыябрскi (знаёмства з вёскай Касарычы, адкуль пайшоў род Максыма Багдановiча, музеям i карцiннай галерэi гарпасёлка Акцыбрскi)... Не толькi кнiгу прапановаў спажыўцам культуры гарпасялковыя бiблiятэкары, але i незвычайныя турыстычна-асветныя маршруты (нават мiжраённыя!) з ўласным прафесийным каментарыем любой цікавосткi. Чым не яскравы доказ таго, што турызм тут не зараджаецца, а знаходзiцца ў стадыi ўпэўненага развiцця?.. Дарэчы, гасцiнiца ў Глуску досыць вялiкая, нават узiмку цёплая i заўжды гатовая прыняць гасцей.

Непадалёк ад бульвара месцяцца дзве бiблiятэки — раённая ды дзiцячая. Агляд iх пераканаў у тым, што наўных памяшканняў для развiцця бiблiятэчнай справы яўна не хапае. ЦРБ, да прыкладу, абслугоўвае 60 працэнтаў насельнiцтва гарпасёлка, у фондзе — амаль 50 тысяч асобнiкаў, кнiжкi на стэлажах сховiшча — ледзь не да столi. Тая ж сiтуацыя — i ў дзiцячай бiблiятэцы: для выступлення дзiцячага тэатра "Церамок" з чытальнай залы раз-раз выносяцца сталы — iншага памяшкання проста няма. Але i ў гэтых умовах бiблiятэкары гарпасёлка з планамi

Але прыбараў пад новы музейны дах чакаюць глускiя бiблiятэкары, як коласаўскi Мiхал — новай зямлi. I здзiўляцца тут не даводзiцца: для прафесийнала любая новая магчымасць самарэалiзацыi — стымул для больш вынiковай працы.

Ад замчышча старадаўняга да замчышча сучаснага

Прадоўжым вандроўку па маладым-старым Глуску. Чарговая культурная зона — гарадскi парк. Тут — стадыён, летняя танцпляцоўка, зона адпачынку, аздоблена драўлянай скульптурай. Побач — замчышча XVI — XVII стст., дзе цягам дзесяцi гадоў вядуцца археалагiчныя раскопкi. Кiруе гэтай справай кандыдат гiстарычных навук, старшы навуковы супрацоўнiк археалагiчнага аддзела Інстытута гiсторыi Нацыянальнай акадэміi навук Беларусi Iрына Ганецкая. Натуральна, што кiраўнiк Глусчыны праяwiў да гэтай справы самы жывы iнтэрэс. Маўляў, паўнацэнны адпачынак павiнен мець асветна-навукавы змест, бо без ведання ўласнай гiсторыi не атры-

Глуску мы яшчэ вернемся. А цяпер хацелася б узгадаць чарговую iнiцыятыву старшыні Глускага райвыканкама, наўпрост звязаную з далейшым добраўпарадкаваннем сацыякультурнай прасторы гарадскога пасёлка. Побач з замчышчам, ад якога застаўся толькi падмурак, праз пэўны час з'яwiцца ягонае вольнае драўлянае iнтэрпрэтацыя. I гэтая яшчэ адна фарба кiраўнiчай лiнii старшыні Глускага райвыканкама. Добраўпарадкаванне ўласнай кватэры, пераўтварае шэры будзень ва ўрачыстае свята... Менаwита па загадзе Аляксандра Багеля ўезды ў гарпасёлка былі аздоблены адмысловымi архiтэктурнымi знакамі, а райцэнтраўская прастора "прарасла" там-сям утульнымi зонамi адпачынку з малымi скульптурнымi формамi з дрэва. Па такім мястэчку цікава прагульвацца, павольна, удумліва, смакуючы радасць ад нечаканых маленькiх вулiчных адкрыццяў. I, вiдаць, невыпадкова ў Глуску, акаймаваным рэчкай Пiццi i змешанымi ляснымi масiвамі, нарадзiлася нямала мастакоў...

"Сем вятроў" са спартыўным аблiччам

Наступны культурны цэнтр на карце Глуска цягнуцца ад аўтавакзала да мiкрараёна "Сем вятроў". Што ўжо ёсць? Апрача сучаснай жыллiвай за-

Дзе Клод Манэ рыбу вудзіць?

Шпацыры па "інсітным Эдэме"

III Нацыянальная выстаўка інсітнага мастацтва "Insita-2008" прайшла ў Віцебску напрыканцы года. Мастакі-самавукі сталі адметнай рысай віцебскага мастацтва. Прыгадаем, што ў перакладзе з лацінскай мовы "insitus" азначае "талент, дадзены ад прыроды", і што інсітнаму мастацтву ўласціва шчырае захапленне рэчаіснасцю, яе ідэальнае выяўленне... Як засведчыла выстаўка, інсітныя творцы і гэтым разам прадэманстравалі шматлікія ўзоры ўвасаблення вобраза раю на зямлі.

Экспазіцыя складалася з двух раздзелаў і размяшчалася ў залах дзвюх устаноў культуры.

В.Ярэска. "На ўспамін".

для адлюстравання знакамітых асоб айчынай і сусветнай гісторыі. Аднапаведна законам фальклорнай рэдукцыі Сяргей Каваль раскрывае праз паўсядзённасць сюжэт пра Рагнеду і яе сына Ізяслава, а таксама малое французскага мастака Клода Манэ, які вудзіць рыбу. Карціны-маляванкі Вольгі Ярэска з дапамогай пастаральнага сюжэта аднаўляюць гісторыю кахання Барбары Радзівілі

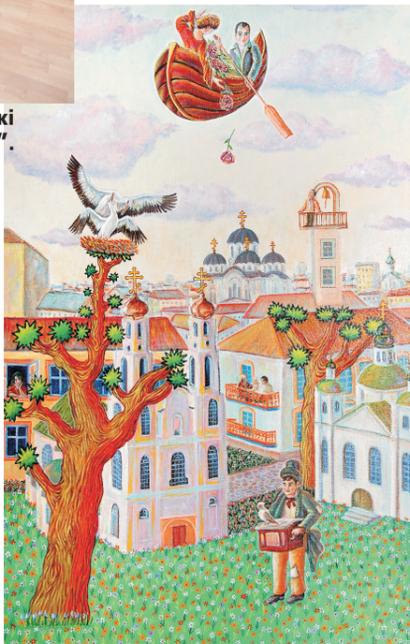
Фрагмент экспазіцыі выстаўкі "Insita-2008".

У Віцебскім абласным метадычным цэнтры народнай творчасці ладзілася рэтрэспекцыя інсітнага мастацтва канца XX стагоддзя. Тут дэманстраваліся работы Хведара Максімава, Мікалая Байцова, якія прадстаўлялі Беларусь на Міжнароднай выстаўцы-трыенале "Insita-97" у Браціславе (Славакія), Пятра Зяляўскага, аўтара першага ансамбля (в. Слабодка Браслаўскага раёна) манументальнай сакральнай скульптуры за часам перабудовы, Марыі Ларынай, стваральніцы дыванкоў народнага жывапісу, іншых знакамітых народных мастакоў Віцебшчыны. У цэнтры экспазіцыі — інсталляцыя "Райскія нябёсы". Калекцыя фарміравалася цягам апошніх трыццаці гадоў.

У Віцебскім абласным краязнаўчым музеі прадстаўлены творы мастакоў-самавукаў з раёнаў рэспублікі. Прэзентуюцца 226 твораў 35 аўтараў. У цэнтральнай зале выстаўлены работы, набліжаныя да традыцыйнай народнай культуры. Дэкаратыўны жывапіс з ляснымі краявідамі Беларусі ў ідэальным сцэнамі жыцця чалавека ў суладдзі з прыродай дапаўняюць кампазіцыі з расфарбава-

най скульптуры Мікалая Тарасюка (в. Стойлы Пружанскага раёна) і Віктара Цяцёркіна (в. Халамер'е Гарадоцкага раёна).

Мастакі скарыстоўваюць кампазіцыйныя схемы маляванак і стэрэатыпы вобраза народнага героя

М.Нікіценка. "Над Полацкам".

Аўгуста Жыгімонта, рамантычныя вобразы з літаратуры XIX стагоддзя. Каты — героі Тамары Даўд — пакінулі кветкавыя барджоры маляванак і "жывуць" на палотнах, нібы сапраўдныя гараджане.

Выстаўка "Insita-2008" арганізавана Віцебскім АМЦНТ і Віцебскім абласным краязнаўчым музеем пры падтрымцы ўпраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама і пад эгідай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Людміла ВАКАР
Віцебск

"Рэчанька" поўная... джазам

У кожнага дзіцяці — свая творчая іскрынка. Менавіта такі агеньчык і вялікі інтэрэс да спеваў заўважыла ў сваіх вучнях выкладчыца Чэрыкаўскай цэнтральнай дзіцячай школы мастацтваў Галіна Максіменка. Па яе ініцыятыве ў 2004 годзе быў створаны харавы калектыў "Рэчанька".

Заснавальніца і кіраўніца ансамбля — сапраўды мэтанакіраваны і актыўны творчы чалавек. Яна прыйшла ў дзіцячую школу мастацтваў пасля заканчэння Магілёўскага дзяржаўнага вучылішча імя Рымскага-Корсакава. Складаючы прыгадаць раённае мерапрыемства, у праграме якога не гучалі б разнастайныя музычныя творы ў выкананні як самой Галіны Алегаўны, так і "Рэчанькі". У аснове рэпертуару — духоўныя старадаўнія і сучасныя творы,

джаз, рамансы, класічныя песні беларускіх кампазітараў, акапэльны спеў.

Калектыў складаецца з вучняў ДШМ ва ўзросце ад 9 да 16 гадоў, прычым кожнага з іх можна назваць самастойнай творчай адзінкай. Прыкладам, Н а с т а с с я Шматава і Паліна Зубава — улюбёныя мясцовыя сцэны, дыпламанты абласных і рэспубліканскіх конкурсаў, Марына Касмачова і Юлія Швінгельская — салісткі, актыўныя ўдзельніцы раённых канцэртных праграм.

"Рэчанька" пастаянна ўдасканальвае свой выканальніцкі ўзровень, працуе над пашырэннем рэпертуару,

вядзе актыўную творчую дзейнасць. А ў 2009-м калектыў будзе вылучацца на прысваенне звання "ўзорны".

Ларыса САДОВІЧ,
спецыяліст аддзела культуры
Чэрыкаў

У клубе бруяцца "Крыніцы..."

Маркетынгавыя хады ў сельскіх бібліятэках

"Крыніцы захапленняў" бруліся летась у бібліятэках Капыльскай ЦБС. Цягам года бібліятэкары раёна выствялялі, якое аматарскае аб'яднанне, клуб ці лялечны тэатр лепшы, куды дзецям і дарослым хочацца прыходзіць зноў і зноў не толькі па інфармацыю, але і па добры настрой.

У Капыльскай ЦБС — 65 аматарскіх аб'яднанняў. Большасць клубаў у раёне — дзіцячыя. Бібліятэкары працуюць над тым, каб юныя чытачы выявілі творчы здольнасці, на што і быў накіраваны конкурс. Клубы аматараў кнігі "Чыталінка" і "Усмешка", лялечныя тэатры "Цімоша" і "Пятрушка", дзіцячы клуб "Па-

знайка", аматарскае аб'яднанне "Сонейка", фланелеграфічныя тэатры "Чабарок" і "Натхненне", клубы "Падлетак" і "Надзеіныя сябры" прадэманстравалі журы свае таленты.

Работа з пажылымі людзьмі — галоўны накірунак работы Бучацінскай сельскай бібліятэкі, дзе працуе клуб "Аднавясковец". "Таямніцы бабулінага кувэрка" раскрывала Смаціцкая бібліятэка-клуб. Традыцыйнымі для Вялікараёўскай СБ сталі Дні сямейнага адпачынку. Тэме здаровага ладу жыцця былі прысвечаны мерапрыемствы Канюхоўскай бібліятэкі-клуба, Цімкавіцкай, Навасёлкаўскай, Блэўчыцкай, Ванелевіцкай сельскіх бібліятэк, аб экалогіі распавядалі ў Камсамольскай і Дзяржын-

скай, аб краязнаўстве — у Слабада-Кучынскай, Руднянскай, Браткаўскай.

Падзякаваць за дапамогу хочацца работнікам сельскіх устаноў культуры. Клубныя работнікі Бучацінскага, Браткаўскага, Быстрыцкага, Вялікараёўскага, Лотвінскага, Руднянскага, Мажскага СДК аказвалі дапамогу ў музычным афармленні фіналу і ўдзельнічалі ў мерапрыемствах.

Конкурс скончыўся, падведзены вынікі, але сёлета работа, натуральна, працягваецца. І капыльскія "Крыніцы захапленняў" будуць бруціцца надалей!

Таццяна АСТРЭЙКА,
загадчык аддзела бібліятэчнага
маркетынгу
Капыльскай ЦБС

Зачараваныя "Зачаравашкамі"

Лепельскай дзіцячай школе мастацтваў споўнілася 50 гадоў! За гэты час яе скончыла 1255 навучэнцаў. Сярод выпускнікоў — артысты тэатраў, абласных філармоній, мастакі, выкладчыкі музычных вучылішчаў і школ. Сярод 41 настаўніка Лепельскай ДШМ — 15 коліншых яе выхаванцаў.

Школа мае 5 музычных аддзяленняў па 16 спецыяльнасцях, тэатральна-харэаграфічнае і мастацкае аддзяленні, 7 дзіцячых калектываў, 2 ансамблі выкладчыкаў. Усе гэтыя калектывы — вельмі паважаныя ў горадзе.

На юбілейным канцэрце выступленні ўзорнага харэаграфічнага ансамбля

На юбілейным канцэрце
Лепельскай ДШМ.

"Зачаравашкі", узорнага тэатра-студыі "Сюрпрыз", узорнага духавога аркестра і народнага інструментальнага ансамбля "Сустрэча" гледачы віталі сапраўдным громам апладысмантаў. На свяце прысутнічаў адзін з першых дырэктараў ДШМ — ветэран Вялікай Айчынай вайны Арцём Палонскі. Сённяшні кіраўнік школы — былы яе выпускнік — Барыс Кавалеўскі ўзначальвае калектыў цягам 25 гадоў.

Алена ПРЫПУТНЕВА,
намеснік дырэктара
Лепельскай ДШМ
па вучэбнай рабоце

Аўтар гімна — красвардыст

Аляксандр Мацюк пачаў пісаць музыку, калі выкладаў спевы ў Воранаўскай школе-інтэрнаце. Так музыкант, спявак, калекцыянер і красвардыст стаў самадзейным кампазітарам. Адкуль гэтая шматграннасць? Тлумачэнне тут, мусіць, простае: таленту падуладна многае...

Эстэтычную адукацыю А.Мацюк атрымаў у музычнай школе, паступіў у Гродзенскае музычнае вучылішча, нават у войску быў салістам салдацкага ансамбля. Пасля службы, у 1977 годзе, працаваў настаўнікам па кла-

се баяна ў Воранаўскай дзіцячай музычнай школе, узначальваў аркестр народных інструментаў. А потым быў гурт "Лявоны", дзе Аляксандр Мацюк — не толькі саліст, але і кампазітар. Неўзабаве калектыў становіцца народным, уражае майстэрствам Прыбалтыку, Азербайджан, Польшчу, Германію, Амерыку...

Цяпер у творчай скарбонцы А. Мацюка — 80 уласных песень. У 1998 годзе быў выдадзены песенны зборнік Аляксандра Антонавіча пад назвай "Музыка маёй душы". У кожным ягоным творы — любоў да Айчыны. Музыкальная палітра досыць шырокая: раманс, балада, марш, ва-

льс. Многія з песень напісаны на вершы паэтаў-класікаў — як беларускіх, так і рускіх. А.Мацюк — і аўтар музыкі гімна Воранаўскага раёна. Летась на абласным конкурсе самадзейных кампазітараў заняў трэцяе месца.

А яшчэ А.Мацюк склаў больш за 400 красвордаў, якія публікуюцца ў раённым, абласным і рэспубліканскім перыядычным друку. Збірае Аляксандр Антонавіч таксама значкі з выявамі гарадскіх гербаў, манеты, загадкі і анекдоты.

Канстанцін ВАЙТКУН,
намеснік старшыні Воранаўскага
раённага савета ветэранаў

Матывацыя каралевы

Да значнага юбілею артыста звычайна рыхтуецца бенефіс альбо ўрачысты творчы вечар. Аднак у адзін вечар зала Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі наўрад ці змясціла б усіх прыхільнікаў актрысы, чый шматгранны талент паходзіць, падаецца, ад самой беларускай зямлі, — пранізліва шчырай Таццяны МАРХЕЛЬ. Таму віншаванні і шчырыя словы на адрас заслужанай артысткі краіны будуць гучаць у тэатры цягам дзесяці дзён, за час якіх пакажуць пяць спектакляў з удзелам Таццяны Рыгораўны, а таксама адбудзецца вялікі юбілейны вечар актрысы.

Мне так — хораша!

— Таццяна Рыгораўна, юбілейныя сустрэчы распачынае прэм'ерны спектакль "Хто пакажае мадам?". У новай рабоце вы паўстаяце перад публікай і ў новым іміджы: замест ампула спрадвечнай маці, зямной жанчыны, на сцэне з'явілася імпазантная дама, якая імкнецца адшукаць сваё каханне. Для вас гэтая роля сталася дзёркім эксперымантам?

— Не, я лічу гэты крок абсалютна натуральным. Мадам — гэта адно са шматлікіх увасабленняў майго ўнутранага стану. Пасля класічных вобразаў "Адвечнай песні", псіхалагічнага паглыблення ў "Жанчынах Бергмана" я сутыкнулася з нечым абсалютна іншым, на мой погляд, вельмі жаночым. Разумею, у народзе існуе думка, нібы ў сталым веку ў сэрцы не застаецца месца для кахання. Спектакль "Хто пакажае мадам?" гаворыць пра адваротнае: жанчына паважнага ўзросту гэтак жа шчыра шукае каханне, і гэтак жа падманваецца ў сваіх пачуццях, бо час не можа змяніць самае трапяткое ў чалавечай натуре. Наадварот: мудрасць сталага веку надае незвычайную каштоўнасць кожнаму адчуванню.

На рэпетыцыях я прасіла рэжысёра не чапаць маю трактоўку ролі, з якой вынікае, што геранія сваё каханне прыдумвае. Па-мойму, сапраўднае каханне — заўсёды прыдумка, толькі з папраўкай на тое, ці ёсць партнёр. Чалавек даходзіць да такога стану душэўнай напоўненасці, калі ён можа паказаць, і тады адпраўляецца на пошукі прадмета сваёй любові. І нават пачуццё без узвясненасці само па сабе вельмі цікавае. У ім можна даць волю сваёй фантазіі, надаць каханаму рысы, якія вельмі хочацца пабачыць у блізкаму чалавеку, зрабіць яго цэлым сусветам. І часам нават лёгкі дотык рукі дае столькі, што жанчына можа не ўмясціць гэтае адчуванне ў сваёй душы. Вось і Мадам — хоць кахае цень, аднак праз пачуцці да сваёй выдумкі яна адмаўляецца бачыць шэраў у будзённым жыцці. Ці ж гэта не шчасце, калі чалавек ва ўзросце не хоча проста існаваць, а адпраўляецца на пошукі нечага патэтычна-летуценнага?!

— Вам імпануюць тыя памкненні вашай гераніі?

— Я згодная з ёй: хачу бачыць у свеце тыя рысы, якія прыносяць мне асалоду. Мне так — хораша. Я магу паказацца смешнай, але няхай, бо я гэта таксама адчуваю. Сваім каханнем Мадам надае апошняй частцы свайго жыцця новыя, сакавітыя фарбы. І гэтае пачуццё — стваральнае.

— Заўважыла, што вы ў задавальненнем прымаеце ўдзел у новых пачыненнях: удзельнічаеце ў дыпломных работах кінарэжысёраў, з'яўляецеся ў серыялах, нават у рэкламе зняліся...

— Мяне прываблівае любая прапанова, за якой я бачу цікавую працу. Вось раз-пораз можна пачуць, што здымацца ў рэкламе для вядомага акцёра сорамна, аднак, пакідаючы ўбока матэрыяльнае пытанне, гэта быў вельмі цікавы вопыт з акцёрскага пункта гледжання. Там

была добрая, прафесійная каманда, якая змагла надаць відэароліку гарэзлівасць і гумар. Уявіце сабе: тыя некалькі дзесяткаў секунд на экране мы здымалі ўсю ноч! Скончыць давалося толькі а 10 гадзіне, калі ў краму прыйшлі прадаўшчыцы. Ёзтыя вясельныя, завадныя кавалкі роліка былі зняты а 3-4-ай гадзіне ночы ў халодным памяшканні. Трэба яшчэ пачуць у такіх умовах яскрава і эмацыйна іграць! Дарэчы, падобны вопыт вельмі дапамагае пры здымках у кіно.

Запаведны куток Мельпамены

— З чаго вы пачынаеце працу над ролямі?

— Калі чытаеш п'есу, перад табой паўстае шэраг учынкаў героя. Мне ж цікава знайсці матывацыю, тое што прымушае яго паступіць так, а не інакш. Заглыбляючыся ў характар, думкі, пачуцці персанажа, пачынаеш адчуваць падтэкст самай кароткай і, можа, незразумелай першапачаткова фразы. Прыкладам, пад час рэпетыцыі "Рычарда III", дзе я іграла маці Рычарда, пэўны час не магла зразумець, навошта Шэкспір укладвае ў вусны сваёй гераніі пад час размовы з крывавым забойцам, які сваімі рукамі знішчае родных, словы: "Ты мой сын...". Хіба ж жанчына гэтага не ведала? Насамрэч, са звыклых слоў пачынаецца для жанчыны цяжкае прызнанне самой сабе, што яна нарадзіла пачвару, і ад жаху такога ўсведамлення яна на сцэне як быццам нараджае пракляцце. Тая карціна стала неверагодным зрэзам чалавечай свядомасці ад вялікага трагізму аж да фізіялагічнага адчування.

— Пад час падрыхтоўкі да чарговага прэм'еры вы шмат звяртаецеся да крыніц, з якіх збіраеце інфармацыю пра пэўную асобу...

— Інакш і не можа быць, бо без гэтага не зразумееш глыбінную псіхалогію героя. У час працы над "Жанчынамі Бергмана" я заглыбілася ў дзённікі Інгмара Бергмана, пераглядала яго фільмы, чытала Юнга, на якога шведскі кінарэжысёр шмат спасылаўся. У яго адмысловае светаадчуванне, таму на першы план у яго карцінах выходзіць падсвядомае жыццё чалавека. Дзякуючы стужкам і літаратуры, я здолела так пабудаваць ролю, не вымаўляючы ніводнага слоўца, каб перажыванні і боль гераніі сталі відавочнымі глядачу. Калі спасцігаеш глыбіню ўнутранага стану чалавека, лёгка адзісі ад пераказах сродка да іншага ўзроўню шматгранных чалавечых адносін.

Не трэба забывацца і на тое, што ў драматурга, рэжысёра, мастака — свой светапогляд. Акцёр становіцца "пунктам праламлення" адчуванняў усіх гэтых творцаў, апошняй інстанцыяй, бо менавіта ён выходзіць да глядача. Каб артыст нёс "жывое", каб змог узбагаціць ролю і не "згубіцца" за тэкстам і выбудаванымі рэжысёрам мізансцэнамі, ён павінен сам быць асобай.

— Ці ўспрымаеце, на ваш погляд, гэтыя тонкасці новыя пакаленні, якія ўсё часцей абвінавачваюць у павярхоўным успрыняцці мастацтва?

— Упэўнена, што людзі, якія цягнуцца да тэатра, не змяняюцца. Так, моладзь выходзіць у іншыя ўмовы, аднак ёсць рэчы агульначалавечыя: каханне, здрада, душэўны боль, сэнс жыцця. Пра іх некалі пісаў Шэкспір, да іх звяртаюцца маладыя беларускія драматургі, і ўсё на-

званае гэтак жа кранае душу. Усе праявы натуре чалавека ад нараджэння да смерці застануцца вечнымі.

— Але ў свеце ўсё настойлівей ідзе гаворка аб зменах ва ўспрыняцці людзей, аб фарміраванні ў сучаснага чалавека "кліпавага" мыслення. Кінаіндустрыя перайшла на карціны з хуткай зменай кадраў. Можа, і тэатру, каб заставацца папулярным, трэба пайсці па гэтым шляху?

— Мне здаецца, паняцце "кліпавага" мыслення і ўспрыняцця створана сродкамі мас-медыя, навіязана грамадству тэлебачаннем. Карцінкі, што паказваюць там, глядач не патрабуе — гэта яму навязваюць. Я разумею, рытм жыцця змяніўся, аднак гэты ўплыў замбіруе чалавека. Хай тэатр застаецца павольным, глыбокім, працягвае шукаць псіхалагічнае апраўданне кожнаму ўчынку. У нейкай ступені ён стрымлівае гэтую навалу, дазваляе чалавеку вывяіць у сабе лепшае.

З калыханкай па свеце

— Вы часта паўтараеце, што не шкадуеце аб нясыграных ролях. А ці ёсць у вас якая-небудзь творчая мара?

— Я не люблю загадваць наперад, бо пакуль чакаеш, прапускаеш тое, што адбываецца побач з табою. Магу сказаць толькі, што даўно думала аб тым, каб запісаць кампакт-дыск з калыханкай свету. Мая маці шмат спявала, дзякуючы ёй я ведаю нямаля чароўных беларускіх калыханак. У кожнай — адметныя словы, арыгінальная мелодыя. З часам назбіралася "скарбонка" з песенек, занатаваных пад час замежных гастролей і фестывальных паездкаў.

З'яўленне падобнага кампакт-дыска магло б стаць добрай нагодай, каб задумацца. Сёння далёка не ўсе маладыя маці ведаюць, што спець над калыскай дзіцяці. Да таго ж, у калыханцы закладзена нешта сакральнае, чаго не хапае некаторым сучасным музычным творам. Слухаючы няхітрую мелодыю, дзеці паступова спазнаюць свет. Аднойчы я спявала ў Нью-Йорку, у ААН, дзе прымалі беларускую дэлегацыю. Вы б бачылі, як уздзейнічала простая калыханка на дарослых людзей! Упэўнена: гэтая песня нясе ў сабе мудрасць, якая вякамі збіралася народам.

Я наогул вельмі люблю выконваць, слухаць народныя песні, бо яны дораць шчырыя эмоцыі, настрайваюць на філасофскія разважанні. У іх ёсць нешта зямное, але ва ўзнёслым сэнсе гэтага слова. Ведаецца, калі ў мяне адбываецца ў жыцці нешта страшнае, я іду да матушчы-зямлі — ёй выгаворваю свой боль. Памятаю, як калісьці, у студэнцкую пару, з-за праблем з голасам мяне маглі выключыць з тэатральнага інстытута. Тады я доўгі час прапала ў парк ля тэатра, і, сапраўды, стала лягчэй. Менавіта зямля з'яўляецца ключом чалавечага жыцця. Толькі задумайцеся: які будзе жах, калі зямля аднойчы пакрыўдзіцца на чалавецтва і перастане радзіць, калі аднойчы не прыйдзе вясна! Чалавек адразу загіне. Мне здаецца, што народная песня дапамагае нам жыць у гармоніі з зямлёй, якая нас трымае.

Гутарыла
Настасся ПАНКРАТАВА
Фота Юрыя ІВАНОВА

З іспанскім каларытам

Што найлепш можа захаваць імгненне для гісторыі, як не фотаздымак? 170 гадоў таму было вынайздзена мастацтва фатаграфіі, без якой сёння цяжка ўявіць сучаснае грамадства. Да гэтай даты Нацыянальным музеем гісторыі і культуры Рэспублікі Беларусь прымеркаваны цыкл разнастайных мерапрыемстваў Міжнароднага фестывалю фатаграфіі і сучасных візуальных мастацтваў.

Першым з іх стала выстаўка "Испанская мазаіка". У гэтым праекце, арганізаваным пры садзеянні і падтрымцы Беларускага грамадскага аб'яднання "Фотамастацтва", прадстаўлены работы Чарльза Кліфарда. Гэты майстар пейзажнай фатаграфіі сярэдзіны XIX стагоддзя, дарэчы, з'яўляўся пэўны час і афіцыйным фатографам іспанскай каралевы Ізабэлы II.

На выстаўцы можна ўбачыць 35 арыгінальных фота з фондаў Нацыянальнага музея гісторыі і культуры Беларусі. На іх адлюстраваны выявы гарадоў і мястэчак Іспаніі, выкананых фатографам у 1852 — 1863 гадах.

Як адзначылі ў музеі, працягам цыкла мерапрыемстваў сёлета стане знаёмства гасцей установы з творчасцю польскага фатографа і сусветна вядомага журналіста Рышарда Капуцінскага, які паходзіць з Пінска, а ў вераснёўскай выстаўцы "Творчасць без межаў" — з айчыннымі фотамастакамі.

Ул. інф.

Паўсотні вялікіх сэрцаў

Вызначаны 12 лаўрэатаў тэлевізійнай прэміі "Вялікае сэрца", заснаванай летась каналам "ЛАД". Цырымонію ўзнагароджання мяркуецца правесці напрыканцы студзеня ў Малай зале Палаца Рэспублікі.

"К" паведамляла ўжо, што прэмія прысуджаецца за самаадданыя ўчынкi на карысць іншых людзей, а таксама за рашучыя дзеянні, звязаныя з рызыкай для жыцця і здароўя, якія не з'яўляюцца выкананнем воінскага, прафесійнага або службовага абавязку. Акрамя гэтага, яна ўручаецца за выключныя выпадкі актаў міласэрнасці.

На адрас канала "ЛАД", паведамляюць у прэс-службе Белтэлерадыйкампаніі, прыйшло больш чым 50 гісторыяў з розных куткоў рэспублікі. У лістах, дасланых тэлегледачамі, расказваецца пра самаадданыя ўчынкi людзей, якія сьвядома ішлі на рызыку, не шкадуючы свайго жыцця і здароўя дзеля іншых, пра людзей, у чыіх сэрцах знайшлося месца подзвігу.

У выніку 12 герояў, каго вызначыў Савет "Вялікага сэрца", сталі лаўрэатамі аднайменнай прэміі. Улічваючы спецыфіку і унікальнасць акцыі, пад час распрацоўкі сцэнарарыя цырымоніі ўзнагароджання арганізатары вырашылі адзіці ад звычайнага фармату гала-канцэрта. Вынікі творчых пошукаў гледачы пабачаць у тэлеэфіры.

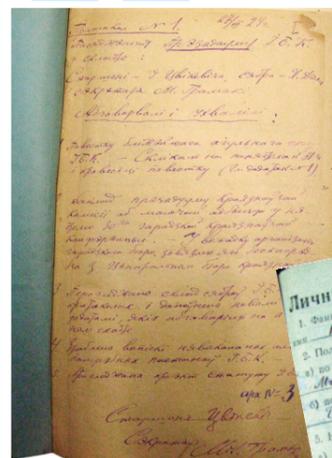
Паводле паведамлення
прэс-службы
Белтэлерадыйкампаніі

Як станавіліся акадэмікамі?

Гісторыя айчыннай навукі налічвае не адно стагоддзе. Канчаткова ж разнастайныя галіны беларускай акадэмічнай навукі пачалі фарміравацца толькі ў першай чвэрці мінулага стагоддзя. Менавіта тады ў 1921 г. была створана тэрміналагічная камісія, на базе якой 30 студзеня 1922 г. сфарміраваўся Інстытут беларускай культуры. Праз сем гадоў ён быў рэарганізаваны ў Беларускаю акадэмію навук, перайменаваную пазней у Акадэмію навук БССР. Сёння гэта Нацыянальная акадэмія навук Беларусі.

Ацалела 925 спраў

Прасачыць за гістарычнымі калізіямі і цікавымі аспектамі ўзнікнення і развіцця гэтай установы немагчыма без знаёмства з яе архівам, дакументы якога

Вядомыя толькі праз архіў

Усяго ж, па меркаванню старшага навуковага супрацоўніка Цэнтральнага навуковага архіва НАН Беларусі Міхаіла Смальянінава, які стаў гідам нашага карэспандэнта па акадэмічным сховішчы, даваены фонд налічваў каля 4 тысячы архіўных спраў. Пасля вызвалення Мінска засталася толькі невялікая іх частка, ды і то дакументы былі знойдзены ў разрозненым стане, раскіданыя, сапсаваныя. Быў знішчаны і

прачытаць пра тагачасны надзённы клопаты вучоных — абмеркаванне даклада Краязнаўчай камісіі на маючай адбыцца канферэнцыі, абмеркаванне спісу членаў Інбелкульта. Былі зроблены таксама выпіскі “нявыкананых, але патрэбных пастаноў Інбелкульта”, прагледжаны праект статута ўстановы.

У шматтомных справах архіва адлюстраваны разгляд пытанняў аб стварэнні камісій па розных га-

Падрабязна нават пра адпачынак

Чытаючы напісаныя алоўкам чарнавыя дакументы, разумееш, што дзякуючы гэтым архіўным запісам можна атрымаць звесткі пра плённую працу пачынальнікаў акадэмічнай навукі, некаторыя з якіх, у тым ліку Якуб Колас, Янка Купала, каб утрымліваць сям'ю, вымушаны былі падпрацоўваць у іншых установах. Дарэчы, з рукапісных справаздач можна даведацца і пра іх тагачасныя заробкі.

Вялікую цікавасць уяўляюць і асабістыя справы супрацоўнікаў НАН Беларусі. На сённяшні дзень іх налічваецца ўжо 22 303. Часам гэта адзіная крыніца звестак пра жыццё асобы. Возьмем, напрыклад, першага вядомага па дакументах загадчыка Архіва Івана Ляпіча, прызначанага на гэтую пасаду віцэ-прэзідэнтам АН Якубам Коласам у 1938 годзе. Зарпучушы ў асабістую справу гэтага чалавека, можна дазнацца пра яго навуковую і грамадскую дзейнасць, частку жыццёвага шляху, можна ўбачыць і яго “паслужны спіс” — тагачасную працоўную кніжку.

Але як паведаміў Міхаіл Смальянінаў, не ўсе справы захаваліся: штосьці назаўсёды знікла ў час нямецкай акупацыі, а ад асабістых спраў рэпрэсаваных у 1930-я вучоных у Цэнтральным навуковым архіве НАН Беларусі засталіся толькі копіі дакументаў па іх рэабілітацыі.

Вось, напрыклад, справа Якуба Коласа. Яна была паўторна сфарміравана ў 1953 годзе. У шрай папцы захоўваецца ліст па ўліку кадраў, які пісьменнік запаўняў яшчэ ў лютым 1945-га, пасля вяртання Акадэміі ў Мінск з эвакуацыі. Цікава пазнаёміцца і з аўтабіяграфіяй Коласа-навукоўца. Ёсць там і выпіскі з пратакола пасяджэння Прэзідыума аб яго вылучэнні ў правадзейныя члены Акадэміі навук СССР у 1943 годзе. Дарэчы, з асабістай справы славутай асобы можна даведацца нават пра такія падрабязнасці, як, напрыклад, адпачынак.

Як зазначае Міхаіл Мітрафанавіч, за апошнія гады назіраецца істотнае павелічэнне колькасці зваротаў да архіўных матэрыялаў з боку айчынных і замежных навукоўцаў. Да таго ж, сёння надзённымі клопатам архівістаў з'яўляецца праца па стварэнні электроннай базы, што дазволіць больш дэтальна вывучаць архіўную інфармацыю.

К.А.

Фота аўтара

Міхаіл Смальянінаў у архіве НАН Беларусі.

лінах навукі. Як можна заўважыць нават пры павярхоўным аглядзе дакументаў, айчынных вучоных цікавіў шырокі спектр праблем па прыродазнаўстве, гуманітарнысцы, медыцыне, аграноміі.

Выпіскі, пастановы, службовыя запіскі, пасведчанні, біяграфічны матэрыял, некаторыя распрацоўкі навуковых тэм, перапіска з вучонымі і навуковымі ўстановамі, матэрыялы лекцый... Усё гэта складае каштоўны фонд, дзякуючы якому можна прасачыць заходам працэсу развіцця айчыннай навукі. З дакументаў можна даведацца пра аддзельныя Інбелкульта, імёны тых, хто там працаваў. Так, сярод заснавальнікаў сучаснай беларускай навуковай сістэмы згадваюцца Усевалад Ігнатоўскі, Аркадзь Смоліч, Максім Гарэцкі, Янка Купала, Мікола Шчыкаціхін, Якуб Колас, Язэп Дыла...

Як зазначае Міхаіл Смальянінаў, каштоўная менавіта сама інфармацыя, змешчаная ў архівах, па якой можна ўзнаўляць этапы развіцця айчыннай навукі. Сведчыць яна і пра навуковыя дасягненні, партнёрскія сувязі з замежнымі калегамі. Зрэшты, як даводзяць дакументы, прасачыць можна за кар'ерным ростам кожнага ад малодшага навуковага супрацоўніка да члена-карэспандэнта і акадэміка.

інфармуюць не толькі пра дзейнасць Акадэміі, пачынаючы ад часоў Інбелкульта, але і змяшчаюць артефакты значна больш раняга часу. Да прыкладу, маюцца матэрыялы за 1910 год, складзеныя з чарнавікоў, рукапісаў, дзе адлюстраваны першыя геалагічныя даследаванні на тэрыторыі Беларусі.

Фонд Інбелкульта налічвае 37 спраў. Такая невялікая колькасць дакументаў звязана з тым, што гэтыя матэрыялы нават у час Вялікай Айчыннай вайны ў сценах (пад канец вайны — напаўразбураных) Акадэміі навук. Іх не эвакуіравалі, а фашысцкім захопнікам, што, па ўспамінах відавочцаў, на першым паверсе Акадэміі зрабілі стайню.

“Нявыкананыя, але патрэбныя”

А вось і самі чудама захаваныя дакументы. Сёння можна ўбачыць, патрымаць у руках пратаколы пасяджэнняў Прэзідыума, якія захаваліся, праўда, толькі з 1924 года. У першым з іх, за подпісамі Івана Цвікевіча і Мікалая Грамыкі, на рукапісным аркушы пажоўклых паперы можна

даведачны

апарат з апісаннем фондаў.

Аднаўляць усё практычна з нуля давялося першаму пасляваеннаму загадчыку архіва Акадэміі Міхаілу Коўтуну-Дударчыку. Так, з ацалелых пад час Вялікай Айчыннай дакументаў было сфарміравана 925 спраў.

Цяжка ўявіць экспазіцыю і фонды Музея Беларускага Палесся без археалагічнай калекцыі. У ёй сабраны звесткі пра жыццё людзей у Прыпяцкім краі цягам, прынамсі, дзесяці тысячгагоддзяў. Курганы і зніклыя паселішчы адкрываюць нам таямніцы эпох, што пакінулі свой след на старонках летапісаў. Шмат у чым гэтыя адкрыцці адбыліся дзякуючы супрацоўніку Пінскага краязнаўчага музея Баяну Міралюбава.

Напрыканцы мінулага года адбыліся памятна-мерапрыемствы, прысвечаныя 100-годдзю з

Першы: тураўскі саркафаг і палеская Атлантыда

дня нараджэння Баяна Васільевіча — чалавека, які большую частку свайго жыцця плённа працаваў у сферы вывучэння і захавання нашай гістарычнай і культурнай спадчыны.

Кажучы пра яго, часта выкарыстоўваюць азначэнне “першы”: першы ў Пінску, хто атрымаў адкрыты ліст Акадэміі навук БССР на правадзёнае самастойных раскопак, першы старшыня гарадской арганізацыі Беларускага таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры, арганізатар першага даследавання гарадзішча старажытнага Пінска... Сёння можна толькі здзіўляцца зрудыцы Баяна Міралюбава, яго арганізатарскім здольнасцям, пошукавай інтуіцыі. Вынікам гэтай дзейнасці сталі унікальныя зборы прадметаў матэрыяльнай культуры, што дазволілі даведацца пра дагістарычныя часы, зрабіць здагадкі аб шляхах засялення Палесся. І менавіта дзякуючы намаганням і пранікліваму археолага мясцовы музей атрымаў унікальны экспанат — адзін з тураўскіх саркафагаў.

Нельга не прыгадаць і дзённік Баяна Міралюбава, у якім адлюстравана шмат таямніц. Вось, напрыклад, на розных старонках, нібы між іншым, сустракаем алоўкавыя замалёўкі крамянёвых наканечнікаў здід. Малюнкi суправаджаюць подпісы, якія паведамляюць, што знаходкі зроблены на мацерыковым пласце пад час раскопак 1958 года, а затым і 1963-га: “Кремневый отщеп. Г. Пинск. Материковый пласт, дединец”. Вось і сляды селішча над Пінай — палескай Атлантыды, якой значна больш за тысячу гадоў!

Акрамя даследчай работы, Баян Міралюбаў разумее важнасць і асветніцкай дзейнасці, выхавання ў моладзі пачуцця павагі да помнікаў гісторыі і культуры, таму пры нагодзе з давальненнем наведваў школы, летнікі, імкнуўся заахваціць вучню дапамагаць археолагам.

Вячаслаў ІЛЬЯНКО
Пінск

Займаючыся даследаваннем матэрыялаў па беларускім фальклору, у дарэвалюцыйнай расійскай перыёдыцы іншым разам знаходзіў артыкулы, падпісаныя прозвішчам “Барычэўскі”. І паколькі артыкулы гэтыя мелі дачыненне да Беларусі, мяне не магла не зацікавіць асоба іх аўтара. Кароткія звесткі аб ім я знайшоў у “Рускім біяграфічным слоўніку” Венгерава. Якое ж было маё захапленне і здзіўленне, калі я даведаўся, што Барычэўскі аказаўся беларусам!

Іван Пятровіч Барычэўскі, або Тарнава-Барычэўскі, археолаг, гісторык і этнограф, сын святара мінскай епархіі, нарадзіўся ў 1810 годзе. Адукацыю атрымаў у мінскай духоўнай семінарыі. Пасля заканчэння Кіеўскай духоўнай акадэміі Барычэўскі ў 1833 па 1835 г. працаваў выкладчыкам славеснасці ў Арлоўскай семінарыі, потым служыў у дэпартаменце шляхоў зносін і публічных будынкаў, у дэпартаменце дзяржаўных маёмасцей і ў інспектарскім дэпарта-

Беларусу прысвяцілі “Энеіду...”

менце ваеннага міністэрства. У 1841-ым Барычэўскі зноў паступіў у галоўнае ўпраўленне шляхоў зносін і займаў там пасады чыноўніка па асобых дачыненнях, дырэктара канцылярыі Міністэрства шляхоў зносін, і ў 1870-х гадах — члена савета таго ж міністэрства.

Навукова-літаратурная дзейнасць Барычэўскага пачалася ў 1837 г. артыкуламі, якія друкаваліся ў “Часопісе Міністэрства народнай асветы”: “Паданні Адольфа Лізека аб Пасольстве імператара рымскага Леапольда да вялікага цара Маскоўскага Аляксея Міхайлавіча ў 1675 годзе” (1837 г.), “Аб рускім летапісе ў Літве, які завецца Хронікаю Быхаўца” (1838 г.), “Мекленбургскія старажытнасці” (1839 г.). У 1840 — 41 г. з’явілася ў дзвюх частках ягоная першая вялікая праца — “Аповесці і паданні славянскага племені”, працягам якой былі “Народныя славянскія аповеды” (1844 г.). Аб’едзве гэтыя працы ўтрымлівалі нямала матэрыялу, што друкаваўся ўпершыню.

Амаль у той жа час Барычэўскі адным з першых звярнуўся да вывучэння гісторыі і старажытнасцей беларускага краю і напісаў дзве вялікія працы “Даследаванне аб паходжанні, назве і мове літоўскага народа” (1847 г.), “Праваслаўе і руская народнасць у Літве” (1851 г.), акрамя гэтага — цэлы шэраг артыкулаў. Барычэўскі быў адным з галоўных супрацоўнікаў Санкт-пецярбургскага часопіса “Маяк”, і публікацыя Львом Кавеліным у 1845 годзе першай рэдакцыі “Энеіды навявараў” была прысвечана менавіта яму. Тады ж у “Маяку” быў змешчаны цікавы ліст настаўніка з Гародні В.Ігнатова да Барычэўскага, прысвечанае стану школьнай і бібліятэчнай справы на Беларусі. Як бачым, менавіта Барычэўскі мог быць адным з арганізатараў Санкт-пецярбургскага гуртка беларусаў — аматараў літаратуры і фальклору, якія, у адрозненне ад тых сваіх землякоў, што групаваліся вакол “Незабудкі” Яна Баршчэўскага і пісалі па-польску, карысталіся рускай мовай. Сярод аднадумцаў супрацоўніка “Маяка” — Іван Грыгаровіч, Фёдар Шымкевіч, Павел Шпілеўскі.

Памёр Іван Пятровіч Барычэўскі 24 чэрвеня 1887 года ў Выбаргу. Яго архіў не знойдзены, фотаздымкаў не захавалася, і ніводны яго твор пасля смерці, на жаль, не быў надрукаваны.

Як даследчык я зацікавіўся работамі Барычэўскага. На жаль, у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі ёсць толькі адна яго кніга — ужо згаданая “Праваслаўе і руская народнасць у Літве”. Тады я зрабіў заказ праз міжбібліятэчны абанемент. Якая ж была мая радасць, калі з Рыгі даслалі ксеракопію “Народных славянскіх аповедаў” (1844 г.), прычым бясплатна! Цікава, што на вокладцы і тытульным лісце стаіць штамп: “Вучнёўская бібліятэка гімназіі імператара Мікалая I”. Кніга — пераклад на рускую мову паэтычных паданняў і легенд славянскіх народаў. Я ў першую чаргу звярнуў увагу на “Беларускія павер’і”, бо пад гэтай назвай змешчаны 170 прыкмет беларускага народа, сабраных Міхасём Загароўскім. Звестак пра гэтага чалавека пакуль не выявіў.

Аляксандр ВАШЧАНКА,
краязнаўца

Сёння мы жывём у час перамогі Памяці. Памяць жыве паўсюль, аднак у першую чаргу — там, дзе яе шануюць. Як толькі мы забываемся на гэта, нашы ўспаміны становяцца ўсё больш цьмянымі...

Сёлета Беларус адзначае 65-годдзе вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Здавалася б, мы ведаем пра Вялікую Айчынную вайну ўсё, але кожны раз, звяртаючыся да падзей 1941 — 1945 гг., пераконваешся: як шмат моцна распавесці абпаленыя чорна-белыя фотаздымкі і пажоўклыя лісты з перадавой.

Праз знаёмства з раней невядомымі фондамі беларускіх музеяў, экспазіцыі якіх прысвечаны гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, "К" вырашыла падысці да асветлення знакавай тэмы. Бо што такое музей, як не месца ўшанавання Памяці? І што такое Памяць, як не тое, што пастаянна патрабуе напаміну?

Да 65-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў

Канцэптальная лінія

Равесніку вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў — Беларускаму дзяржаўнаму музею гісторыі Вялікай Айчыннай вайны — сёлета 65. Музей, так бы мовіць, сковічча праўды пра вайну, але мае і ён сваю гісторыю. А яна — гэта тое, што экспанаты для ўстановы пачалі збірацца яшчэ пад час ваенных дзеянняў, і тое, што будынак, у якім яна сёння месціцца, планавалі аддаць колішняму Дзяржаўнаму музею (сённяшняму Нацыянальнаму музею гісторыі і культуры краіны), і тое, што на адну з яго экспазіцый — ваеннай тэхнікі — прыйшло аднойчы так шмат людзей, што не хапала месца самой тэхніцы... Да ўсяго, сталічная музейная ўстанова — першы музей гісторыі Вялікай Айчыннай на тэрыторыі Савецкага Саюза.

Сёння карэспандэнт "К" наведаў славуці будынак у час падрыхтоўкі вялікай выстаўкі, прысвечанай памятнаму году вызвалення Беларусі. Адкрыецца экспазіцыя ў маі, да Дня Перамогі, і, мабыць, галоўнай яе адметнасцю стануць асабістыя дакументы, лісты, якія доўгі час захоўваліся ў нашых фондах. Уявіце сабе: больш за 140 тысяч прадметаў знаходзяцца ў асноўным фондзе музея, і толькі дзсятая частка — у пастаяннай экспазіцыі! "На гэтай выстаўцы мы хочам прадэманстраваць з іх наведвальніку тыя асабістыя сведчанні, што былі раней недаступнымі", — распавяла загадчык аддзела ваенна-франтавой гісторыі Святлана ЯЗЕРСКАЯ.

Асабліва наведвальнікаў музея заўжды ўражвала, што ў экспазіцыі гаварылася не толькі пра Беларусь і актыўнае супраціўленне нашых суйчыннікаў ворагу, але і пра ўнёсак кожнага з народаў Савецкага Саюза ў вызваленне нашай краіны. Работнікі музея з самага пачатку вялі збор дакументаў, звестак аб усіх героях вызвалення Беларусі, удзельніках партызанскай барацьбы, і гэты падыход знаходзіў і ў мінулыя часы, і сёння гарачы водгук у сэрцах людзей. Госці з іншых краін не чакалі, калі прыязджалі ў Мінск, што знойдуць у нашым музеі звесткі пра сваіх землякоў, аднак жа знаходзілі — і былі вельмі ўсхваляваны. Падобная "канцэптальная лінія" здзіўляе многіх і па сённяшні дзень, калі сёйтой імкнецца прадставіць ледзь не асабістую гісторыю сваёй перамогі і сваіх пакут, але музей аддае перавагу менавіта "аб'ектыўнаму падыходу".

Маральны стрыжань, які ўсё тлумачыць

Перада мной лісты Віктара Афанасьевіча Вядзенькі, Якава Фёдаравіча Яшына, Івана Іванавіча Яфрэмава... Усе яны — украінец, рускі, беларус — пішуць аб тым, як вызвалі Савецкую Беларусь. І гэтыя салдаты Вялікай Айчыннай аддалі свае жыцці, каб наш край стаў вольным. Жыццё кожнага ўдзельніка гэтых падзей у пэўнай меры стала эпічным. Вядома, мы можам спытаць: што такое ліст? Асабістыя ўспаміны-перажыванні? Але ў гэтых трохкутніках — узаемаадносіны людзей, якія ваявалі, іх настрой, іх

Якім быў першы ліст з правага берага Дняпра?

А жыццё, жыццё харацца.."

О. П. Лебедев и Г. М. Чернов с хлебом и солью встречают бойцов 50-й армии.

дух ды патрыятызм — усё гэта маральны стрыжань, які тлумачыць іх падзвіг.

На новай выстаўцы, якая будзе мець назву "Бітва за Беларусь", распавядаецца не толькі пра агульнавядомыя падзеі вызвалення рэспублікі, але і адкрываюцца малавядомыя старонкі яе гісторыі. Падзеі, жывой, урэчаіснай памяці тут вельмі і вельмі шмат.

Музейшчыкі паспрабавалі звярнуць увагу на тыя падзеі, што звычайна застаюцца "за кадрам". Вызваленне Беларусі — гэта

не толькі аперацыя "Баграціён", аб якой мы шмат ведаем, — яно пачалося ў в о - сень 1943- года, калі, пасля перамогі на Курскай дуге, Стаўка Га-

лоўнакамандуючага прымае рашэнне фарсіраваць Днепр. З пераадолення ракі і яе прытокаў, захопу плацдармаў ворага і пачалося вызваленне. Калі войскі Цэнтральнага

Сож, на поўдзень ад Гомеля. Сапёры спускаюць пантон. 1943 г.

фронту на поўдні Беларусі здолелі вызваліць Гомель, Мазыр, іншыя гарады, то на поўначы, там, дзе дзейнічалі войскі Калінінскага, Заходняга франтоў, рух наперад насіў вельмі драматычны і складаны характар. З восені 43-га, да прыкладу, войскі Заходняга фронту здзейснілі 11 аперацый у Магілёўскім накірунку, але не ўсе яны былі паспяховымі. Музейшчыкам хацелася б, каб гісторыкі надалі больш увагі гэтай старонцы вызвалення. Бо нават і сёння мы не можам уявіць, колькі людзей загінула ў той час.

За кожны метр зямлі

Святлана Міхайлаўна зачытвае ліст аднаго з удзельнікаў фарсіравання Дняпра — беларуса Міхаіла Каратаева: "Вот уже прошло 20 дней, как ведем бои на правом берегу Днепра, на родной белорус-

ской земле... Бои настолько ожесточенные, что воздух наполнен гулом моторов. От поднимающейся пыли, дыма, от разрыва снарядов содрогается земля белорусская. Не остается места на земле, где не было бы воронок от разрывов снарядов, мин и авиабомб. Немцы постоянно контратакуют пехотой и танками. Днепр — это последняя надежда немцев. Вот почему они так яростно сопротивляются".

"Па сутнасці, гэты ліст стаў першым з правага берага Дняпра", — адзначае навуковы супрацоўнік музея.

А вось ліст ад 13 кастрычніка 1943 года Якава Яшына, рускага па нацыянальнасці, старшага сяржанта, які загінуў 6 студзеня 1944 года ў баі ў вёсцы Касцюкі: "За это время потерял почти всех своих товарищей. Подчиненные мои — большинство казахи, по-русски понимают плохо, но хорошие ребята... Насчет настроения, Нюра (жонка сяржанта. — Д.А.), бывает по-разному... Если успех у тебя, то и настроение хорошее. Бывает плохое... Но у нас, бойцов и командиров Красной Армии, настроение и задача одна — ... с победой вернуться домой".

І з ліста ад 12 снежня 1943 года: "Я пока жив-здоров, идем вперед, продвигаемся с боями к нашим старым границам. Приходится трудновато: враг еще силен, упорно сопротивляется и держится за каждый метр земли... Особенно пришлось очень трудно в один день, когда несколько раз пришлось переходить озеро по пояс в холодной воде, а оно шириной в полкилометра... Многие из нас «пустили пузыри» и, как говорят, отдали богу душу... Но меня, оказывается, никакая холера не берет. Я, наверное, счастлив только для тебя и наших ребят... Война закончится еще не скоро, а живым буду или нет — сказать трудно... Лежу на грязной соломе в землянке, три часа ночи, горит кусок провода, начался обстрел, пишу тебе письмо... Жалко становится, как мало прожили мы на свете, а жить, жить хочется. Береги детей, моего не жаль, можешь продавать, не жаль ничего: живы будем — наживем всё..."

Што кранае душы?

А вось успаміны, якія спецыяльна для музея напісаў камандзір камсамольскай інжынернай сапёрнай брыгады, што ўдзельнічаў у штурме нямецкіх пазіцый на рацэ Лучэсу: "Осталась битва за Витебск и за реку Лучёсу. Для бригады она была кровавой. Но что было — то было..."

Ёсць у фондах ліст, які распавядае пра гісторыю 17-гадовага Героя Савецкага Саюза Барыса Царыкава. Гэты юнак адным з першых фарсіраваў Днепр. Пад агнём ворага 5 разоў перапраўляўся праз раку, падабраў і з'яднаў штаб розных часцей і звёў іх у баявы парад. Аднак яго лёс быў трагічным. Барыса пасля прысваення звання Героя Савецкага Саюза назначылі камсоргам батальёна і паслалі вучыцца. Калі ён пакідаў штаб батальёна, яго забіў нямецкі снайпер... У музеі захоўваецца ліст ягонага сябра, капітана Муратава, дзе апісана смерць гомельскага героя.

Вось так, праз маленечкі экспанат, можна ўбачыць лёс і час, людзей, якіх, мусіць, нават і не ўспаміналі, "забывалі" ў дакументах толькі таму, што яны служылі ў тым атрадзе, палку, сярод самаахвярных і адданных людзей, каму ў сілу абставін не ўдалося выканаць ускладненую на іх задачу. На жаль, многія з такіх загінуўшых не пахаваны так, як належыць.

На выстаўцы прадставяць не толькі дакументы салдат, але іх зброю і вопратку, карты і фотаздымкі, франтавы друк. "Нам хацелася, каб асабістыя дакументы, што так моцна кранаюць нашы душы, былі прадстаўлены ў электронных турнікетах. Каб наведвальнікі маглі пачытаць лісты", — падзялілася планами Святлана Язерская.

Дваццаць гадоў таму ў музей прыходзілі ветэраны, іх сябры. Сёння пераможцаў, вызваліцеляў засталася мала, і часам іх здароўе не дазваляе наведваць музей. Але сюды прыходзяць... іх унукі. Прыносяць лісты бабуль і дзядуль, дакументы, узнагароды, бо хочуць даведацца пра шлях сваіх блізкіх. Хочучь даведацца, таму што ў свой час не паспелі іх распытаць, а, можа, ветэраны не хацелі гаварыць пра вайну?..

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ
Фота з фондаў Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны

Ліст з фронту капітана Муратава. Студзень 1944 г.

Ліст з фронту капітана Муратава. Студзень 1944 г.

з 17 студзеня

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РБ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.
■ Мастоцтва Беларусі XII — XIX стст.
■ Мастоцтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастоцтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
■ Мастоцтва краін Усходу XV — XX стст.
■ Мастоцтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
■ "Мір шкла".
■ Выстаўка "Слуцкія паясы".
■ Выстаўка А.Смаляка "Карнавал".

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул.
Інтэрнацыянальная,
33а.
Тэл.: 227 87 96.
■ Экспазіцыя "Сядзібны партрэт Беларусі XVIII — першай паловы XIX стст."

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская
вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.
■ Выстаўка фотаздымкаў "Праваслаўныя і каталіцкія храмы Беларусі".

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в.Раўбічы**

Спарткомплекс
"Раўбічы", Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка "Бісер і роспіс па шкле".

**МУЗЕЙ ВІТОЛЬДА
КАЭТАНАВІЧА
БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ
ў г.МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222)
22 48 87.
■ Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫ
І КУЛЬТУРЫ
БЕЛАРУСІ**

г. Мінск,
вул. К.Маркса, 12.

Тэл.:
227 43 22.
Экспазіцыі:

■ "Мастоцтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
Выстаўкі:
■ Выстаўка "Кітай. 30 градусаў паўночнай шыраты".
■ Выстаўка Жанны Будзейка "На захад ад Эдэма".
■ Фотавыстаўка Чарльва Кліфарда "Іспанская мазаіка", прысвечаная 170-годдзю вынаходніцтва фатаграфіі.
■ Выстаўка "Крыніцы адвечнай прыгажосці"
■ Выстаўка "Касцярэзнае

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск,
вул. М.Багдановіча,
15.
Тэл.: 334 72 61.
Выстаўкі:
■ Выстаўка прысвечаная 85-годдзю А.Савіцкага.
■ Выстаўка "Вобразы і падабенствы".
■ Выстаўка "Спадарожнікі дзяцінства".
■ "Хата — мой сусвет".
■ "Чараўнік з краіны маленства".
(Да 125-годдзя з дня нараджэння Я.Маўра.)
■ Выстаўка музейных прадметаў XI — XX стст. з фонду музея "Вякоў мінулых успамін...".

**"Patria o
muerte!
Venceremos" ("Радзіма
альбо смерць! Мы
пераможам") да 50-й
гадавіны Кубінскай
рэвалюцыі.**

■ "Мінск: вандроўка ў часе" на аснове філакартычнай калекцыі У.Ліхадзеда.
■ "Беларусь: 1915 — 1918 гг." (з калекцыі У.Ліхадзеда, да 90-годдзя заканчэння Першай сусветнай вайны). Праект інтэрактыўнай карты: "Вызваленне Беларусі" (хроніка вызвалення і мультымедыяная прэзентацыя апераций Чырвонай арміі па вызваленні Беларусі ў верасні 1943 — ліпені 1944 гг.).

"Зімовы пейзаж"

творы гомельскіх мастакоў.
■ "Майстар і вучань" — школа акварэлі С.Андрыякі.
■ "Пракавольныя падарункі".
■ "Нараджэнне і адраджэнне" (архітэктура Гомельскага палаца ў выяўленчых крыніцах).
Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы".
■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны".
■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
■ Працуе рыцарская зала.
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў Гісторыка-мемарыяльная экспазіцыя
Выстаўкі:
■ "Гісторыя грошай і банкаў Гомеля XIX — XX стст."
Паўночнае крыло палаца

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

Выстаўкі:

■ "Польскі плакат ХХІ стагоддзя — у асяроддзі Галерэі плаката ў Кракаве".
■ Дакументальная фотавыстаўка (са збору музея і прыватных калекцый) "Твары на старых фотаздымках".
■ Мастоцкі салон з выстаўкай-продажам прадметаў мастацтва.

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.
■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Лакальная экспазіцыя ў санітарным вагоне; у партызанскай зямлянцы.
■ Пастаянная выстаўка ваеннай тэхнікі.
■ На тэрыторыі музея працуе пнеуматычны цір.
■ У выставачнай зале "У баях і паходах" (войны сярэдзіны XIX — пачатку XX стст.).
■ Плакаты з фонду Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея імя А.В. Суворова.

ГАЛЕРЭІ*

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс: 290 60 10.
■ "Традыцыі і сучаснасць".
■ Персанальная выстаўка Аляксандра Фалея.
■ Персанальная выстаўка Сямёна Дамарата.

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.
■ "Калядная зорка".

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс:
(8-0152) 72 27 57.
■ Выстаўка А.Скавародкі "Паэзія колеру".

**КАРЦІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель, вул. Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.
Экспазіцыі:
■ "Г.Х. Вашчанка".
Выстаўкі:
■ Выстаўка Анжалікі Шабалтас.

Паважаныя чытачы!

на газету "Культура" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752;

ІДЗЕ ПАДПІСКА НА ЛЮТЫ І НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ І ПАЎГОДДЗЯ 2009 ГОДА!

на часопіс "Мастоцтва" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 74958, ведамасная падпіска — 749582.

рамяство Беларусі"

(з фонду Нацыянальнага музея гісторыі і культуры).

Дом-музей І з'езда РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.
■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя І-га з'езда РСДРП".
■ Выстаўка творчай майстэрні "Фарба".

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл: 226 03 98.
Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Адкрытая пляцоўка баявой тэхнікі перыяду Вялікай Айчыннай вайны.
Выстаўкі:
■ Выстаўка карцін М. і С. Рэрыху "Запаведная краіна".

**г. Гомель,
пл. Леніна, 4.**

Тэл.: (8-0232) 74 19 11.
Цэнтральная частка палаца Румянцавых і Паскевічаў
Выстаўкі:
■ "Гэта наша з табой біяграфія" (да 90-годдзя ўтварэння БССР і КПБ(б)).
■ "Жывое жалеза" (металічныя скульптуры С.Парцянкава).

Выстаўкі:

■ "Малюю ніткамі" (мастацкая вышыўка А.Пугачовай).
■ "Свет звяроў Гомельшчыны".
■ Працуе куток жывых экзатычных рэптылій.
ПАЛЯЎНІЧЫ ДОМК
г. Гомель, вул. Пушкіна, 32.
Тэл.: (8-0232) 74 33 41.
Экспазіцыя
■ "Інтэр'еры дваранскай сядзібы канца XIX — пачатку XX стст."

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ
ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
тэл./факс: 334 11 56.
На сцэне Цэнтральнага Дома афіцэраў (вул. Чырвонаармейская, 3)
■ 18 — "Чароўная музыка" П.Чайкоўскага.
■ 200 — "Багема" П.Чайкоўскага.

- 22 — "Алека" С.Рахманінава.
- 23 — "Нататкі звар'яцелага" В.Кузняцова.
- 23 — "Юбілей" С.Картэса.

На сцэне Палаца Рэспублікі (Кастрычніцкая плошча, 1)
■ 17 — "Карміна Бурана" К.Орфа.
■ 17 — "Балеро" М.Равэля.
■ 18 — "Дон Кіхот" Л.Мінкуса.
■ 15 — "Лебядзінае возера" П.Чайкоўскага.
■ 24 — "Пахіта" Л.Мінкуса.
■ 17 — "Уяўленне ружы" К.Вэбера.
■ 24 — "Кармэн-сюіта" Ж.Біза, Р.Шчадрына.

**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
тэл./факс: 334 60 08.
■ 17 — "Дзёнік паэта" С.Кавалёва.
■ 18 — "Хто пакахае мадам?" А.Шурпіна.
■ 20 — "Жанчыны Бергмана" М.Рудкоўскага.
■ 21 — "Адвечная песня" Янкi Купалы.
■ 23 — Юбілейны вечар Таццяны Мархель.

**БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛКА"**

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 18 — "Марозка" М.Шурынава.
■ 24 — "Бука" М.Супоніна.

**ШТОТЫДНЁВАЯ
ГРАМАДСКА —
АСВЕТНІЦКАЯ
ГАЗЕТА**

Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Рэгістрацыйнае пасведчанне № 418
Галоўны рэдактар — Людміла КРУШЫНСКАЯ
Рэдакцыйная калегія: Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Уладзімір ГІЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Уладзімір ЗАМЯТАЛІН, Валяцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Аляксандр РАШЧУПКІН, Барыс СВЯТЛОЎ, Рычард СМОЛЬСКІ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.
Рэдакцыя: Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Пётр ОВАД (адказны сакратар).
Рэдактары аддзелаў: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілля СВІРЫН.
Спецкарэспандэнты: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Наталля КІРПІЧЭНКАВА, Настасся ПАНКРАТАВА, Вольга ЯГОРАВА.
Загадчык аддзела фотаілюстрацый — Юрый ІВАНОВ

Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС
Мастоцкі рэдактар — Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Тэлефон: (017) 289-34-66 (прыёмная)
(017) 286-07-97, Тэлефон/факс: (017) 334-57-23 (017) 334-57-35.
Рэкламны адзел: тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by
E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавечная ўстанова "Культура і мастацтва" Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць ЛВ №02330/0131892 ад 27 снежня 2006 г.
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Тэл. (017) 289-34-66.
Бухгалтэрыя: тэл. (017) 334-57-35

Аўтарскія рукапісы не рэцензуюцца і не вяртаюцца. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнаасцо імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца работы, зваротны адрас. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2009.
Індэкс 63875
Наклад 10504
Падпісана ў свет 15.01.2009 у 18.15
Замова 220
РУП "Выдавечтва "Беларускі Дом друку". 220013, г. Мінск, пр. Незалежнасці, 79

ISSN 1994-4780
91771994478007 09003